

Vrije Universiteit Brussel

Chirojeugd Vlaanderen: “Is er een verandering van engagement bij Chiroleiding in vergelijking met het verleden?”

Soort: Eindwerk in de Agogische Wetenschappen
Student: Karolien Bartels
Promotor: Prof. Dr. D. Verté
Opdrachtgever: vzw Chirojeugd Vlaanderen

Academiejaar 2005-2006

WETENSCHAPSwinkel
Brussel

Vrije Universiteit Brussel

FACULTEIT VOOR PSYCHOLOGIE EN EDUCATIEWETENSCHAPPEN
2e licentie Sociale Agogiek

Chirojeugd Vlaanderen: "Is er een verandering in engagement bij Chiroleiding in vergelijking met het verleden?"

Eindwerk voorgelegd voor het behalen van de graad van licentiaat in de Sociale en Culturele Agogiek door

Bartels Karolien

Academiejaar 2005-2006

Promotor: Prof. Dr. D. Verté

WETENSCHAPSwinkel
Brussel

Aantal woorden: 11.552

Samenvatting

Chirojeugd Vlaanderen vraagt zich af of het engagement van haar leid(st)ers de laatste jaren veranderd is. Uit de literatuur blijkt immers dat er een verschuiving plaats vindt van de klassieke naar de nieuwe vrijwilliger waarbij deze laatste kiest voor een korter engagement. Dit onderzoek gaat na of dat ook het geval is bij Chirojongens en – meisjes, op basis van aansluitingsgegevens uit de archieven van Chirojeugd Vlaanderen. We maken gebruik van de gegevens van bijna 9800 leid(st)ers, volwassen begeleid(st)ers, proosten en freelancers.

We stellen vast dat de duur van het engagement daalt bij de jongeren, volwassen begeleid(st)ers, proosten en het aantal jaren dat iemand groepsleid(st)er is. Het al dan niet freelancer zijn neemt de laatste jaren lichtjes toe.

Ook jongens en meisjes verschillen in het aantal jaren dat ze zich inzetten voor de Chiro en in leeftijd waarop ze eraan beginnen. Het engagement van jongens ligt hoger dan dat van meisjes maar meisjes beginnen er op jongere leeftijd aan.

In stadsgroepen zien we dat jongeren zich minder lang voor Chiro engageren dan in niet-stadsgroepen maar de leeftijd waarop ze met hun engagement beginnen, ligt er wel hoger.

Tussen de verschillende regio's tenslotte stellen we slechts enkele verschillen vast in de duur van het engagement, het aantal jaren actieve inzet van proosten, het al dan niet volgen van vorming en het freelancer zijn.

We kunnen stellen dat er inderdaad een verschuiving plaats vindt in het engagement en dat een nieuw soort vrijwilliger zijn intrede doet.

Inhoudstabel

Inhoudstabel.....	4
Dankwoord.....	5
Inleiding.....	6
Hoofdstuk 1: Theoretisch kader.....	7
1. DE CIVIL SOCIETY EN ACTIEF BURGERSCHAP	9
1.1. Civil society.....	9
1.2. Actief burgerschap	10
2. VRIJWILLIGERSWERK.....	11
2.1. Definitie vrijwilligerswerk	11
2.2. Functies van vrijwilligerswerk	11
2.3. Drempels aan vrijwilligerswerk.....	124
2.4. Voorwaarden voor vrijwilligerswerk.....	13
3. ENGAGEMENT	14
3.1. De nieuwe vrijwilliger	14
3.2. Maatschappelijk ontwikkelingen	16
3.2.1. INDIVIDUALISERING.....	16
3.2.2. TIJDSBESTEDING	18
3.2.3. DE JONGERENCULTUUR.....	219
3.2.4. ANDERE EVOLUTIES.....	202
4. JONGEREN EN ENGAGEMENT IN CIJFERS	224
Hoofdstuk 2: Onderzoeksopzet.....	26
1. PROBLEEMSTELLING	26
1.1. Doelstelling.....	26
1.2. Onderzoeksvragen	26
2. ONDERZOEKSOPBOUW	26
3. ONDERZOEKSPOPULATIE	27
4. STATISTISCHE METHODES.....	27
Hoofdstuk 3: Resultaten.....	29
1. EVOLUTIES IN HET ENGAGEMENT	31
2. VERSCHILLEN TUSSEN JONGENS EN MEISJES.....	30
3. EEN VERGELIJKING TUSSEN STADSGROEPEN EN NIET-STADSGROEPEN	31
4. VERSCHILLEN TUSSEN DE VLAAMSE REGIO'S	32
Algemene conclusie.....	34
Bibliografie.....	36
Bijlagen.....	40
Bijlage 1 Verklarende woordenlijst.....	40
Bijlage 2 Wat is Chiro.....	42

Dankwoord

Een heleboel mensen hebben geholpen om dit onderzoek tot een goed einde te brengen.

Te beginnen bij mijn promotor Professor D. Verté. Ik wil hem bedanken voor het opzet, de begeleiding bij het inhoudelijke aspect en de afronding van dit onderzoek. Wiske Verhaest wil ik bedanken voor haar adviezen met betrekking tot de statistische verwerkingen.

Zonder de mensen van Chirojeugd Vlaanderen was deze thesis er niet geweest. Ik bedank Andy Demeulenaere en Merijn Gouweloose voor hun begeleiding tijdens het traject en hun tips bij het theoretische deel van deze thesis. Daarnaast een grote pluim voor Bart Boone en Johan Vervloet voor hun hulp bij de technische kanten, vooral voor het schrijven van een programma om een elektronische databank aan te maken en alles wat daarbij komt kijken.

Ook mijn oprechte dank aan Zulma Nagels, Ingrid De Backer en Sofie Leemans van het secretariaat en de speciaal aangeworven jobstudente Linde Devos en vrijwilliger Jef Dillen voor hun hulp bij het turven.

Niet te vergeten is Ils De Bal van de Wetenschapswinkel voor de coördinatie van de vergaderingen tussen Chiro, de promotor en mezelf. Ze was er ook steeds met motiverende woorden en nuttige tips.

Als laatste, maar daarom niet minder belangrijk, wil ik mijn ouders en vriend bedanken voor hun steun tijdens de hele opleiding en bij het nalezen van dit werk.

Inleiding

Dagelijks zetten mensen overal ter wereld zich in voor hun medemens en voor de samenleving. Mensen verzorgen een ziek familielid, zijn actief binnen het Rode Kruis, helpen Derdewereldorganisaties om veranderingen in het Zuiden te bewerkstelligen, zijn voorzitter van de lokale sportclub of zetten zich in binnen een jeugdbeweging. We hebben het dus over vrijwilligerswerk en zullen in wat volgt ons richten op de Vlaamse jeugd.

Hoe is het gesteld met de inzet van jongeren en verandert deze? Veel onderzoek in binnen- en buitenland werd er aan besteed maar Chirojeugd Vlaanderen vzw wil graag weten of al deze studies ook van toepassing zijn op haar vrijwilligers. In dit onderzoek bekijken we hoe het gesteld is met de vrijwillige inzet van de Vlaamse Chirojeugd.

In een eerste deel geven we een overzicht van wat er in de literatuur reeds aanwezig is over thema's als de civil society en actief burgerschap, vrijwilligerswerk, jongerencultuur en de participatie bij deze doelgroep.

In het tweede deel wordt het opzet van dit onderzoek beschreven. De onderzoeksvragen en het algemene opzet over hoe we tot de verkregen resultaten gekomen zijn, worden hier besproken.

In het derde deel volgen de resultaten van onze studie en hun interpretatie. We bestuderen het engagement over de jaren heen, gaan dieper in op verschillen tussen jongens en meisjes, vergelijken stadsgroepen met niet-stadsgroepen en nemen tenslotte de verschillende regio's onder de loep.

We eindigen met een algemene conclusie en geven een aanzet naar verder onderzoek.

In dit onderzoek worden heel wat specifieke termen gehanteerd uit het Chirojargon. Voor meer duiding bij deze begrippen verwijs ik naar bijlage 1.

Hoofdstuk 1: Theoretisch kader

Het gaat goed met de jeugdbewegingen in Vlaanderen! In 2004-2005 telt Chiro 78.577 leden en 13000 leid(st)ers (6526 leiders en 6515 leidsters). Verder zijn er nog 787 volwassen begeleid(st)ers, 163 proosten en 1096 freelancers actief. Dat brengt de teller op ongeveer 93.700 deelnemers ("Wat is Chiro," z.d.). In 2001 waren dat 'maar' 12700 leid(st)ers (Beleidsnota 2004-2006, 2002). Chiro is daarmee de grootste jeugdbeweging van het land. Dat bewijzen de cijfers van het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap (2006). Scouts en Gidsen Vlaanderen, de vroegere VVKSM, volgen met 71.700 leden en het brons is voor KSJ-KSA-VKSJ met ongeveer 32.700 leden.

In 2004 waren 228.000 kinderen en jongeren lid van een jeugdbeweging. Bijna 50% van dit aantal is tussen 6 en 12 jaar. Iets minder dan 25% is 13 tot 16 jaar. 17- tot 20-jarigen vertegenwoordigen 15,5% en 11,2% is boven de 20. In ons onderzoek is de meerderheid van de leid(st)ers en leidsters tussen 15 en 20 jaar (Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, 2006).

Chirojeugd Vlaanderen wil op verschillende plaatsen in Vlaanderen en Brussel kinderen en jongeren in hun vrije tijd verenigen. Ze willen hierbij alle kinderen en jongeren aanspreken, ongeacht hun sociale of culturele achtergrond, ongeacht hun fysieke of intellectuele capaciteiten. Chiro is geen eiland maar wil betrokken zijn bij de brede gemeenschap. Ze wil jongeren aanzetten om een engagement op te nemen in de buurt en de maatschappij ("Wat is Chiro," z.d.). Voor meer uitleg over wat Chiro juist is, verwijzen we naar bijlage 2.

Die 13000 leid(st)ers laat duidelijk zien dat jongeren vandaag nog steeds bereid zijn zich in hun vrije tijd in te zetten voor anderen. Toch kampen veel Chirogroepen met leidingstekort. Heeft dat te maken met een veranderd engagement bij Chiroleiding? Wordt het engagement dat leiding aanneemt vluchtiger? Is de periode van leiding zijn gedaald van 5 à 6 jaar naar 2 à 3 jaar? Is de doorstroming van aspiranten naar leiding verminderd? Chirojeugd Vlaanderen heeft het gevoel dat mensen zich niet meer voor langere tijd willen engageren, maar is dit daadwerkelijk zo (A. Demeulenaere, 8 juli, 2005)?

1. DE CIVIL SOCIETY EN ACTIEF BURGERSCHAP

1.1. Civil society

Dekker (1999) beschrijft de civil society als de ruimte tussen markt, staat en gemeenschap en ze bevindt zich in het openbare en georganiseerde sociale leven. Mantelzorg hoort dus bijvoorbeeld

niet thuis in de civil society omdat we hier niet van een georganiseerd verband spreken. Toch valt de civil society min of meer samen met de gemeenschap. De civil society, ook wel maatschappelijk middenveld genoemd, heeft een aantal kenmerken. Ze bestaat uit verenigingen (vb. lokaal verenigingsleven, belangenorganisaties, ...) waar het principe *vrijwilligheid* is. Om tot een vereniging te kunnen behoren, is er '*commitment*' vereist waarmee de auteur bedoelt dat mensen zich houden aan hun verplichtingen en verantwoordelijkheden die ze opgenomen hebben in een vereniging. Commitment valt dus ook te vergelijken met engagement. Via *open discussies* en gebruik makend van *argumentaties* komt men in de civil society tot beslissingen. Voorts brengt ze, anders dan de markt (private), de staat (collectieve) en de gemeenschap (solidaire) geen duidelijk te definiëren goederen voort. *Externe effecten* zijn er wel en deze hebben een positief karakter. Het gaat om *sociaal kapitaal en publieke opinievorming*. Sociaal kapitaal bestaat uit netwerken, normen en sociaal vertrouwen. Dekker gebruikt hier de definitie van Putnam die aan deze kenmerken ook het vrijwillige engagement koppelt. Het is evenwel niet duidelijk of vrijwilligers zorgen voor netwerken en het vertrouwen stimuleren of dat lidmaatschap voortkomt uit netwerken en gestimuleerd wordt door normen en vertrouwen.

Publieke opinievorming gaat over de georganiseerde mening van mensen over verschillende maatschappelijke thema's. Het zou moeten leiden tot collectieve acties die zorgen voor verandering. Dit aspect van de civil society heeft als kenmerken infrastructuur (waar mensen die mening kwijt kunnen vb. op een forum), vrijheden (recht op vrije meningsuiting en het recht om zich te organiseren) en het politiek zelfvertrouwen van individuen (geloof om politieke veranderingen te kunnen verkrijgen). Deze opinievorming draagt ook bij tot de instandhouding van het sociaal kapitaal. Het gebeurt tussen mensen op het dorpsplein, in betogingen van belangenorganisaties en in een jeugdbeweging als Chiro, waar de leiding met de gemeente praat over de veiligheid rond de lokalen. Dekker stelt zich de vraag naar de bijdrage van het vrijwilligerswerk aan deze twee neveneffecten. Hij stelt teleurstellend vast dat er slechts zwakke verbanden zijn tussen participatie enerzijds en sociaal vertrouwen en publieke opinievorming anderzijds (Dekker, 1999).

Volgens Spierts (2001) kan sociaal en cultureel kapitaal ook ontwikkeld worden op school en in het gezin. Daar kunnen mensen leren hoe ze met anderen moeten omgaan waardoor hun sociaal kapitaal verhoogt en zo mee helpen aan een goede samenleving.

In 'The Values of Volunteering. Cross-Cultural Perspectives' wijst Dekker (2003) op het belang van de civil society. Deze kan namelijk bijdragen aan het behoud van de democratie die als het beste politieke model voor een samenleving gezien wordt. Opdat de democratie behouden blijft, moeten de burgers actief participeren in het verenigingsleven want daar worden sociale en burgerlijke vaardigheden aangeleerd die belangrijk zijn voor de democratie. Dekker haalt hier weer Putnam aan die verschillende redenen heeft voor het feit dat Amerikanen minder deelnemen aan

vrijwilligerswerk. Hij heeft het over het stijgende belang van tijd en geld, over de toenemende mobiliteit (meer verhuizen), de verdwijning van het traditionele gezin (door scheidingen) en de impact van de massamedia en technologie met vooral de komst van de televisie. Putnam vond echter resultaten die het tegenovergestelde beweerden: een stijging van vrijwilligerswerk in de USA tussen 1975 en 1999. Dit was echter te wijten aan de stijgende participatie aan liefdadigheid en de afname van vrijwilligerswerk in kerken en clubs. De verklaring is leeftijd: het zijn vooral ouderen die veel meer deelnemen. Putnam stelde zelfs een verdubbeling vast in 25 jaar. Hij verklaart dit door het feit dat ouderen nog zijn opgevoed in een tijd waarin burgerlijke waarden nog erg belangrijk waren. Al deze beweringen toetste Dekker met behulp van de data van de European Values Study (EVS).

Deze internationale studie vond plaats in 32 Europese landen in 1980, 1990 en 1999. Bij jongeren tussen 18 en 24 jaar (eerste meting) en bij +18-jarigen (tweede en derde meting) werden enquêtes afgenomen. Deze peilden naar de waarden die zij belangrijk vonden (Galland, 2005 a). Enkele resultaten uit die derde meting van 1999-2000 komen hier aan bod.

4% van de Belgen deed aan vrijwilligerswerk in het jeugdwerk (jeugdbewegingen en jeugdhuizen). Groot-Brittannië scoort hier het hoogst met 15%. Wat vrijwilligerswerk in het algemeen betreft neemt België van de 32 bevraagde landen een verdienstelijke zevende plaats in. Ook blijkt dat de Belgische vrijwilligers hoger scoren op democratische waarden dan niet-vrijwilligers uit ons land. Toch geeft dit geen volledige onderbouwing van de hypothese van Dekker dat vrijwilligerswerk de democratische waarden beïnvloedt. Wel stelde hij een verband vast tussen het aantal jaren dat een samenleving een democratie was en de mate van vrijwilligerswerk. Hoe langer er democratie is in een land, hoe meer mensen in een vrijwilligersorganisatie actief zijn (Dekker, 2003).

Wat de toename aan het vrijwilligerswerk in Europa betreft, werden enkele landen van naderbij bekeken. Van 1981 tot 1990 was er onder andere in België, Denemarken, Italië, Nederland en Zweden een lichte stijging. Die stijging zette zich voort in België en Nederland voor de periode 1990-2000. Is in Europa vrijwilligerswerk ook populairder bij ouderen, zoals in de VS? Dekker ging dit na voor 10 Europese landen en kwam tot de vaststelling dat naast de 54- tot 62-jarigen en de plus 72-jarigen de deelname het sterkst gestegen is bij de jongeren tussen 18 en 36 jaar en dit over de drie tijdstippen van metingen heen. Ook bij de 63- tot 71-jarigen en de 27- tot 35-jarigen was er een stijgende lijn merkbaar. Enkel de 37- tot 53-jarigen gingen erop achteruit. In Nederland, Zweden en Groot-Brittannië was er een stijging bij alle leeftijdsgroepen. Spanje en West-Duitsland kenden een algemene daling (Dekker, 2003).

1.2. Actief burgerschap

Vrijwilligerswerk in de civil society is een vorm van actief burgerschap. De term burgerschap kent drie benaderingen. Ten eerste is er de liberale visie van Dahrendorf die stelt dat de civil society bestaat uit een rechtssysteem dat bepaalt wat mensen wel en niet mogen. Mensen hebben burgerzin nodig om deze rechten na te leven en moeten zich inzetten opdat elk individu gelijke kansen krijgt. Ten tweede is er de radicaal-democratische visie van Habermas. Burgers moeten proberen de verschillende normen die elk individu heeft samen te brengen opdat de sociale cohesie behouden blijft. Walzer introduceerde de derde visie, namelijk de communitaristische visie. De civil society vindt het sociale gegeven belangrijker dan het individuele. Mensen moeten leren samenleven en hun verantwoordelijkheid opnemen (Verté & Verhaest, 2005). De Raad voor Maatschappelijke Ontwikkeling (1997) omschrijft burgerschap als *'de bereidheid en het vermogen zich in te zetten voor de samenleving.'* Ook Chirogroepen zetten zich in voor de samenleving door bijvoorbeeld geld in te zamelen door het verkopen van spullen van Vredeseilanden.

Burgerschap heeft betrekking op de positie van individuen tegenover de staat terwijl civil society slaat op de onderlinge verbanden tussen burgers. Burgerschap impliceert ook rechten en plichten naar de samenleving en haar burgers toe. Vroeger was vrijwilligerswerk enkel een uiting van dat burgerschap. In deze brede definitie kan vrijwilligerswerk nu ook ingezet worden om anderen tot burgerschap te brengen. Het ETGACE-project (Education and Training for Governance and Active Citizenship) van 6 universitaire onderzoeksinstituten kwam tot de vaststelling dat actieve burgers een groot verantwoordelijkheidsgevoel hebben en zich sterk verbonden voelen met hun medemensen, wat hen drijft om te streven naar rechtvaardigheid (Verté & Verhaest, 2005).

Hoe kan actief burgerschap nu gestimuleerd worden? Burgerschap komt tot stand via een leerproces dat plaatsvindt in een biografische en sociale context en wordt bepaald door vraag, vermogen en verbondenheid. De vraag wordt gezien als een mengeling van persoonlijke, sociale en collectieve motivaties die aanzetten tot vrijwillige inzet. Vrijwilligers willen immers zichzelf ontplooien en een bijdrage leveren aan het algemeen belang. Chiroleiding leert tijdens het engagement ook de eigen mogelijkheden en grenzen kennen en zet zich in voor de Vlaamse jeugd. Vrijwilligers moeten ook over de juiste vaardigheden en competenties beschikken. Blijvende vorming is dan ook noodzakelijk (Verté & Verhaest, 2005).

Chiroleiding krijgt hier kansen toe in de scholingsbivakken (SB) en inleidingscursussen (IK). Tot slot is de verbondenheid van actieve burgers met de omgeving belangrijk. Chiroleiding zet zich in voor kinderen en is daarmee ook verbonden met hun ouders, de dorp- of stadsgemeenschap en met de groep Chiro in Vlaanderen.

2. VRIJWILLIGERSWERK

2.1. Definitie vrijwilligerswerk

Molemans (2001) beschrijft de definitie voor vrijwilligerswerk als volgt: "(...) een activiteit met onverplicht karakter ten behoeve van de anderen of van de samenleving die onbezoldigd in min of meer georganiseerd verband wordt verricht door een natuurlijk persoon" (p. 24). We bekijken kort de verschillende onderdelen van deze definitie. Met activiteit bedoelt hij actieve participatie, dus niet enkel het lid zijn van een organisatie. Deze activiteit moet andere mensen of de samenleving ten goede komen en dus niet louter uit eigen belang gedaan worden. De vrijwilliger zet ongedwongen de stap om aan vrijwilligerswerk te doen. Dat wil echter niet zeggen dat het vrijblijvend is. In veel gevallen is er een overeenkomst met de organisatie. De vrijwilliger krijgt ook geen vergoeding voor zijn inzet, tenzij voor gemaakte onkosten voor zijn activiteiten. Vrijwilligerswerk gebeurt vaak in georganiseerd verband met formele kenmerken en hiërarchische structuren en kan enkel door een individu gedaan worden, dus niet door een vzw, vennootschap of instelling.

Het vrijwillige engagement van Chiroleid(st)ers kan onder de definitie van de Koning Boudewijnstichting geplaatst worden: zij zetten zich elke week actief in om kinderen een fijne spelnamiddag te bezorgen en worden daar niet voor betaald. Het biedt een kader waarin kinderen met elkaar leren omgaan en zichzelf leren kennen in hun eigen afdeling binnen de Chirogroep.

2.2. Functies van vrijwilligerswerk

Aan vrijwilligerswerk worden heel wat functies toegekend die een positieve invloed op de samenleving en haar burgers hebben. Ludo De Cort, toenmalig voorzitter van het Platform voor Voluntariaat, benoemt de *emanciperende functie* waarin jongeren nieuwe kansen krijgen, ervaringen en kennis kunnen opdoen en zichzelf kunnen leren ontdekken en ontplooien. Ze leren er ook hun verantwoordelijkheid opnemen en het is een leeromgeving waar burgerschapszin ontwikkeld wordt. De *integrerende functie* verwijst naar het opnemen van individuen in de samenleving en het horen bij een groep waardoor isolement en vervreemding vermeden worden (Rode Kruis Vlaanderen, 1998).

De Raad voor Maatschappelijke Ontwikkeling (1997) meent dat vrijwilligerswerk een signaalfunctie heeft voor de overheid. Ze meldt tekorten in verschillende publieke voorzieningen zodat er iets aan gedaan zou worden. Verder creëert ze burgerrechten en levert een bijdrage aan het nationaal product van een land. Het is ook een ontdekkingsruimte waar individuen zich kunnen ontplooien.

Elchardus (2001) ziet de democratie beter functioneren als gevolg van de participatie van burgers aan het verenigingsleven. Deze burgers zijn altruïstischer ingesteld, zijn minder autoritair, staan positiever tegenover democratische waarden, zijn verdraagzamer en lopen een kleiner risico op sociaal isolement. Door hun participatie leren individuen met elkaar te communiceren, overleg te plegen en te delegeren.

Mortelmans (2002) beaamt dat en voegt er nog aan toe dat het jeugdwerk mee helpt aan de socialisatie van kinderen en jongeren.

Volgens van Ham (2003) is vrijwilligerswerk de motor van de samenleving. Zonder dat kan een maatschappij onmogelijk blijven bestaan.

Vrijwilligerswerk zorgt voor een meerwaarde bij vrijwilligers zelf maar vervult ook een belangrijke rol binnen onze samenleving. Er zouden minstens 25.000 fulltime betaalde werkrachten nodig zijn om het vrijwilligerswerk, zowel het informele als georganiseerde, in Vlaanderen te vervangen. Maar de toegevoegde waarde die vrijwilligerswerk aan onze maatschappij geeft, is onvervangbaar. Vrijwilligers uit de welzijnssector vangen de tekorten van de verzorgingsstaat op. Zij geven onverdeelde aandacht aan de minderbedeelden in onze samenleving. In de jeugdbeweging geven leiders en leidsters alle aandacht aan kinderen en jongeren. Kinderen leren er samenspelen, delen, hun plan trekken op bivak, ... (Dehaene, 2001).

2.3. Drempels aan vrijwilligerswerk

Verschillende auteurs geven drempels aan die jongeren ervan weerhouden om een engagement aan te gaan. We geven een overzicht. Hustinx, Vanhove, Verhalle, Lauwerysen, & Lammertyn (2002) geven enkele interne drempels aan. Zo is er onder andere het gebrek aan informatie over vrijwilligerswerk. Ondanks de toestroom van informatie in onze kennismaatschappij, zijn jongeren te weinig vertrouwd met het aanbod van organisaties waar ze terecht kunnen.

Verder is er een gebrek aan sleutelpersonen die hen in contact brengen met een organisatie en hen persoonlijk benaderen met de vraag tot engagement. Dit kunnen ouders, vrienden, de school, de media zijn. Volgens Lammertyn (1996) zijn persoonlijk verzoek en sociale druk immers dé manieren om jongeren in beweging te brengen.

Er bestaan ook de stereotype beelden over vrijwilligerswerk. Het wordt gezien als liefdadigheid, inzamelen van geld voor verschillende projecten en gekaderd binnen een strakke structuur. Net waar jongeren afkerig tegenover staan. Ze willen flexibiliteit en verkiezen informele contacten. Het is volgens jongeren saai, vervelend en tijdrovend. Ze zien dus vooral de nadelen ervan en vergeten dat er ook voordelen aan verbonden zijn (Hustinx et al., 2002).

Er zijn ook externe drempels die jongeren beletten om zich vrijwillig in te zetten. Zo is er de tijdsdruk. Tegenwoordig studeren jongeren steeds langer wat een vermindering van de vrije tijd met zich meebrengt (Dieleman, 2000). Maar dat geldt blijkbaar niet voor de jongeren die zich in de Chiro engageren, hoewel dat ook vaak studenten zijn (M. Gouweloose, persoonlijk gesprek, 12 mei 2006). De cijfers van het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap (2006) tonen aan dat jongeren toch tijd vinden om zich vrijwillig in te zetten.

Ook het grote aanbod van de vrijetijdsindustrie maakt aanspraak op de kostbare tijd van de hedendaagse jeugd. Ook geld speelt een niet onbelangrijke rol. Zoals de definitie van vrijwilligerswerk aangeeft, is dit werk onbezoldigd. Toch komen bij een engagement wel onkosten kijken zoals bijvoorbeeld de benzine van je auto wanneer je met je leden naar een veraf gelegen zwembad trekt. Tenslotte zijn er ook nog vooroordelen van vrienden ten opzichte van vrijwilligerswerk. Het is iets voor mensen met geitenwollensokken en dus absoluut niet hip (Hustinx et al., 2002).

2.4. Voorwaarden voor vrijwilligerswerk

Indien organisaties nieuwe jongeren willen warm maken om vrijwilligerswerk te doen of om hun jonge medewerkers te behouden, moet het engagement 'flexivol' zijn. Flexivol is een letterwoord dat staat voor flexibility (flexibiliteit), legitimacy (legitimiteit), ease of access (lage drempel), experience (ervaring), incentives (aanmoedigingen in de vorm van beloningen), variety (variatie), organisation (organisatie) en laughs (plezier). Deze term werd gelanceerd door Gaskin in zijn rapport 'What young people want from volunteering' (Willbrink, Heinsius, & Hijink, 2001).

Een *flexibel* engagement is heel erg belangrijk voor jongeren van vandaag. Jongeren gaan meer korte engagementen aan en wisselen veel meer tussen verschillende organisaties waardoor een flexibele organisatie onmisbaar is. Vervolgens moet vrijwillige inzet in een *meer positief* daglicht gezet worden want het biedt heel wat kansen en mogelijkheden die vaak niet vernoemd worden. Voor engagement bij de Chiro zijn dat bijvoorbeeld: de eigen interesses leren kennen, verantwoordelijkheid opnemen, nieuwe vrienden maken, kennis en ervaringen opdoen. Ten derde moet vrijwilligerswerk *laagdrempelig* zijn. Mond-aan-mond-reclame blijft de beste manier om jongeren warm te maken voor engagement. De organisatie moet ervoor zorgen dat ze de juiste informatie krijgen en ervoor zorgen dat de drempel om toe te treden laag is. In de Chiro worden de oudste leden (aspiranten of keti's) persoonlijk door de leiding gevraagd om in de leidingsploeg te stappen. Ten vierde is er de *ervaring* die jonge mensen kunnen opdoen door zich in te zetten. De grote keuzevrijheid die jongeren de dag van vandaag hebben, brengt ook onzekerheid mee. Binnen het vrijwilligerswerk krijgen ze de kans om ervaringen op te doen en zichzelf te leren kennen op een veilig oefenterrein. Daarnaast zijn er de *incentives*. Jongeren moeten beloond

worden voor hun inzet. Beloningen kunnen zijn dat men nieuwe dingen leert, nieuwe contacten kan leggen, maar ook het krijgen van een kleine financiële vergoeding, een formele waardering. Tenzesde is *variatie* erg belangrijk. Het gaat dan om variatie in activiteiten, tijdstippen, intensiteit, mate van verantwoordelijkheid, de organisatie en de doelgroepen. Jongeren willen niet in vast stramien terecht komen, ze willen vrijheid. Tenzevende moet de *organisatie* een ruimte creëren waar de jonge vrijwilligers zich thuis kunnen voelen. Hierbij zijn een ontspannen, informele sfeer, waardering en ondersteuning van groot belang. Een strenge, bureaucratische organisatie met een controlerend karakter schrikt jongeren af. Tenzlotte moet vrijwilligerswerk plezierig zijn. Je wilt leuke ervaringen op doen en nieuwe vrienden maken in een aangename omgeving (Willbrink et al., 2001).

Mortelmans, Van Assche en Otty (2002) halen drie voorwaarden tot participatie aan bij jongeren in het jeugdwerk die geformuleerd werden door Jans en De Backer. Het gaat over de aanwezigheid van een uitdaging, de jongere moet greep hebben op de situatie en ten derde moet er verbondenheid zijn met de omgeving en anderen. Tot zover het vrijwilligerswerk.

3. ENGAGEMENT

The Centre of Excellence for Youth Mouvement definieert engagement als volgt: "Youth engagement is the meaningful participation and sustained involvement of a young person in an activity, which has a focus outside of him or herself. Full engagement consist of a behavioural component (e.g., spending time doing the activity), an affective component (e.g., deriving pleasure from participating in it) and a cognitive component (e.g., knowledge about the activity)" (Pancer, Rose-Krasnor, & Loiselle, 2002). Deze componenten zijn eveneens van toepassing op het engagement van Chiroleiding. Voor de opzet van dit onderzoek bakenden we dat engagement verder af tot "het opnemen van een leidingstaak in een Chirogroep als vrijwilliger" (A. Demeulenaere, persoonlijk gesprek, 8 maart 2006). Die taak houdt onder andere volgende activiteiten in: elke week spelen met kinderen en jongeren tussen 6 en 18 jaar, wekelijkse vergaderingen met de leidingsploeg, vertegenwoordiging in de jeugdraad, gewestactiviteiten bijwonen, jaarlijks een bivak organiseren, ... ("Wat is Chiro," z.d.).

Het onderzoek zal zich vooral toespitsen op de gedragscomponent van het engagement, namelijk de ontwikkeling van de duur van dat engagement.

3.1. De nieuwe vrijwilliger

In de literatuur over vrijwilligerswerk wordt volop verwezen naar de klassieke en de nieuwe vrijwilliger (Hambach, z.d.; Hustinx et al.; Vanoverbeke, 2001; Verté & Verhaest, 2005). Het gaat

hier over het verschil in engagement dat mensen vroeger opnamen en hoe dat engagement er na al die de jaren uit ziet.

In Sporen (2001) opteert Yves Larock voor de term 'hedendaagse vrijwilliger' aangezien de vrijwilliger van vandaag zowel kenmerken van de klassieke als van de nieuwe vrijwilliger bezit. Ook Verté en Verhaest (2005) gebruiken deze term.

In Nederland wordt de term 'kort-verband vrijwilliger' gehanteerd om die nieuwe vrijwilliger aan te duiden (Frans, 2001).

In dit onderzoek wordt de term nieuwe vrijwilliger gehanteerd om duidelijker op de verschillen met de klassieke vrijwilliger te kunnen duiden.

Tussen de klassieke en nieuwe vrijwilliger zijn de verschillen onder te verdelen in 7 categorieën:

- de cultuur van de vrijwilliger
- de keuze van de organisatie
- de keuze van het actieterrein en doelgroep
- de keuze van de activiteit
- de duur en de frequentie van het engagement
- de relatie met de begunstigde
- de verhouding tot de professionele arbeid.

Welke keuzes en persoonlijkheidskenmerken typeren de klassieke vrijwilliger (Hambach, z.d.)? We overlopen de 7 kenmerken.

Hij/zij laat zich leiden door klassen-, geslachts-, religieuze en gemeenschapsgebonden denk - en handelingswijzen. Ideologie heeft een sterke invloed op de klassieke vrijwilliger. Hij of zij kiest voor een *organisatie* waarmee hij/zij zich verbonden voelt. De cultuur van de organisatie moet dus overeenstemmen met zijn of haar eigen cultuur. Hij/zij kan functioneren in een strakke organisatiestructuur die geleid wordt door vertegenwoordigers. Het *actieterrein* wordt vervolgens bepaald door traditionele rollenpatronen. Zo zullen vrouwen zich eerder in de zachte sector engageren; mannen kiezen voor een prestatiegericht engagement. Gelovigen zullen zich dan weer eerder inzetten voor de kerkelijke gemeenschap. Ten vierde prefereert de klassieke vrijwilliger een *activiteit* die afhankelijk is van die traditionele schema's: vrouwen kiezen voor hulpverlenende en uitvoerende activiteiten, mannen geven de voorkeur aan leidinggevende en bestuurlijke activiteiten. De vrijwilliger zal de behoefte van de organisatie voorop stellen. Die bepaalt welke activiteiten belangrijk zijn. Dan is er nog de *duur* en de *frequentie*. De klassieke vrijwilliger zal zich gedurende lange tijd onvoorwaardelijk engageren en doet dat ook op regelmatige basis. Verder zal hij of zij de *doelgroep* centraal plaatsen en zich voor hen opofferen. Tot slot is de klassieke vrijwilliger van mening dat hij/zij een aanvullende functie heeft ten opzichte van *professionelen* binnen de organisatie waarin hij/zij actief is (Hambach, z.d.).

Wat zijn nu de verschillen met de nieuwe vrijwilliger?

Die zet zich in op basis van persoonlijke interesses en kiest zo ook zelf de organisatie. Het engagement moet plezierig zijn. Deze vrijwilliger zal zich niet identificeren met de organisatie zoals de klassieke vrijwilliger dat deed. Wanneer interesses veranderen, zal hij of zij mogelijk voor een andere organisatie kiezen om zich verder te kunnen ontplooien. Hij/zij geeft de voorkeur aan minder strakke organisatieverbanden en wil inspraak en medezeggenschap. Voor de keuze van het actieterrein laat deze vrijwilliger zich, naast interesses, ook leiden door de maatschappelijke agenda: wat is er tegenwoordig in volgens de media? Hij of zij wil zich inzetten voor concrete en tastbare doelen. Bij de keuze van de activiteit zoekt hij of zij een plaats op de weegschaal tussen enerzijds de eigen voorkeuren en anderzijds de behoefte van de organisatie. De duur is korter ten opzichte van die van de klassieke vrijwilliger en het engagement ook gemakkelijker op te zeggen. De nieuwe vrijwilliger wil ongebonden blijven zodat hij sneller kan overstappen indien gewenst. Hij/zij is als het ware een klant van de organisatie. Wat de relatie met de begunstigde betreft, zal hij/zij zijn eigen behoeften niet wegcijferen maar de gulden middenweg proberen te zoeken tussen die van hem/haar en die van de begunstigten. Hij/zij acht geven én nemen belangrijk waarbij een wederkerige relatie dus noodzakelijk is. Tot slot staat deze vrijwilliger kritisch tegenover professionelen aangezien hij/zij autoriteit wantrouwt. Er is ook meer en meer sprake van de professionalisering van het vrijwilligerswerk waardoor de rol van professionelen daalt (Hambach, z.d.).

Zijn Chiroleiders en –leidsters klassieke of nieuwe vrijwilligers? Voornamelijk de duur en de frequentie zullen in het empirische gedeelte aan bod komen.

3.2. Maatschappelijk ontwikkelingen

De nieuwe vrijwilliger is er niet van vandaag op morgen gekomen. Tal van maatschappelijke ontwikkelingen hebben een rol gespeeld bij het ontstaan ervan.

3.2.1. INDIVIDUALISERING

Hustinx et al. (2002) onderscheiden twee niveaus binnen het individualiseringsproces: een maatschappelijke en een individuele dimensie.

Het eerste niveau verwijst naar een structureel proces waarvan de doorbraak na de Tweede Wereldoorlog ligt. Sinds de Renaissance bestaat dit fenomeen al maar recent bevat het de volgende nieuwe elementen: het proces is meer gedemocratiseerd waarmee bedoeld wordt dat nu van veel meer mensen verwacht wordt dat ze een autonoom leven leiden. Ten tweede versterken

een aantal basisvoorwaarden het individualiseringsproces zoals bijvoorbeeld de arbeidsmarkt, de sociale wetgeving,... (Hustinx et al., 2002).

Het individualiseringsproces is dus mede het gevolg van enkele kenmerken uit de arbeidsmarkt. Vooreerst is er de opleiding. De opleiding die je gevolgd hebt, maakt van jou een kritisch individu dat zich niet meer zal laten leiden door de traditionele voorschriften. Ten tweede is er de mobiliteit. 'Achievement' is de norm van vandaag: je plaats op de arbeidsmarkt wordt bepaald door de prestaties die je geleverd hebt en niet omdat bijvoorbeeld je vader met zijn goede connecties jou aan een goede job geholpen heeft. In het laatste geval spreken we van 'ascribed'. Er is ook sprake van flexibele mobiliteit zoals deeltijds werken, overuren maken, thuiswerken waardoor elk van ons zijn loopbaan zelf kan bepalen. Ten derde is er nog de competitie. Sollicitanten moeten hun beste beentje voorzetten om kans te maken op een job. Dit mondt uit in de individualisering onder gelijken. Naast deze drie zijn er nog andere oorzaken te benoemen van het individualiseringsproces zoals de stijgende levensstandaard die leidt tot de democratisering van luxegoederen die daarvoor enkel voor de elite waren weggelegd. Een andere factor is de juridisering van de arbeidsmarkt waar vrouwen recent meer en meer terug te vinden zijn. Dankzij een eigen inkomen worden ze onafhankelijker van hun echtgenoot (Huyse, 1994).

Het tweede niveau voltrekt zich in het persoonlijke leven van individuen. Mensen maken zelf keuzes en laten zich minder beïnvloeden door tradities. Factoren die de mate van individualisering op het tweede niveau bepalen zijn de verstedelijkingsgraad van waar je woont, je opleidingsniveau, de klasse waartoe je behoort, de levensfase waarin je zit, je familiale achtergrond en het sociaal en economisch kapitaal (Hustinx et al., 2002).

Verder kan individualisering beschreven worden aan de hand van drie begrippen: 'disembedding', 'disenchantment' en 're-embedding'. De disembedding-dimensie is de bevrijding van het individu uit de traditionele context en rollen. Disenchantment staat voor de onzekerheid die de detraditionalisering met zich meebrengt. Er zijn geen voorgeschreven wetten meer over hoe je je leven moet inrichten. Je kiest het allemaal zelf. Met re-embedding (of re-institutionalisering) bedoelt men de nieuwe integratievormen zoals bijvoorbeeld arbeid. De oude vormen vallen weg en worden vervangen door nieuwe. De inrichting van het leven gebeurt nu op basis van de arbeid en de verzorgingsstaat (Hustinx et al., 2002).

Een nieuw fenomeen heeft altijd gevolgen voor de samenleving en haar burgers. Zo is er de medaille met aan de ene zijde de vrijheid van keuzes en aan de andere kant de risico's. De vrijheid om je leven zelf in te richten wordt met de termen van Beck en Beck-Gernsheim de *keuzebiografie*, *reflexieve bibliografie* en de *do-it-yourself-biografie* aangeduid. Maar deze biografie is ook een risicobiografie omdat alles veel onzekerder wordt aangezien er geen vaste structuren meer zijn waarop je kan terugvallen. Keuzes die gemaakt zijn vandaag ook vluchtiger en kunnen snel

ongedaan gemaakt en vervangen worden. Dit leidt tot nog meer onzekerheid (Hustinx et al., 2002). Jongeren hebben de dag van vandaag zoveel mogelijkheden om hun vrije tijd te besteden waardoor de keuze om voor engagement te kiezen, verkleint. Volgens Glorieux en Moens (2002) vertoont de vrije tijd weinig structuur (destructurering) en is ze onderhevig aan invloeden die voortkomen uit tradities (detraditionalisering). Die destructurering is het gevolg van de detraditionalisering. Een tweede gevolg is het dwingende karakter van keuzes. Omdat er zoveel ruimte is en door de vrijheid om beslissingen te nemen, moet je ook voortdurend met die beslissingen bezig zijn. Ook de verantwoordelijkheid voor die keuzes ligt in een geïndividualiseerde samenleving nog meer bij het individu dan voorheen.

Voor het vrijwilligerswerk bij jongeren wordt het individualiseringsproces soms negatief ingevuld en houdt het in dat mensen enkel doen waar ze zelf zin in hebben. Ook door het grote vrijheidsgevoel dat individualisering met zich mee brengt, zijn er ook gevoelens van onmacht (Verhoeven, 2002). Een positieve invulling betekent dan dat mensen zelf hun eigen leven gaan invullen en dus ook eigen beslissingen nemen. Je kiest ervoor om vrijwilliger te worden omdat je dat graag doet, niet omdat je omgeving vindt dat je dat moet doen (Bruyninckx, 2001).

Uit de European Value Study nemen we weer enkele interessante bevindingen met betrekking tot individualisme uit de bevraging van 1999. Er werd gekeken hoe individualistisch of altruïstisch Europese jongeren zijn. Het blijkt dat in bijna alle landen jongeren onder de 30 jaar individualistischer zijn dan diegenen boven 30 jaar. Landen waar de jeugd laag scoort op individualisme zijn Italië, Spanje en Portugal waar oude katholieke waarden nog een sterke invloed uitoefenen. Maar ook het orthodoxe Griekenland heeft een altruïstische jeugd. Sterke geïndividualiseerde landen zijn Denemarken, Frankrijk en Oost-Europese landen als Slovenië, Kroatië, Slovakije en in mindere mate Polen. België bevindt zich in het midden van deze uitersten (Galland b, 2005).

Voor Europese jongeren zijn vrienden eveneens erg belangrijk, naast familie en werk. Veel jongeren tussen 18 en 29 jaar in West-Europa trekken minstens één keer per week met vrienden op (86%), gevolgd door contact met collega's buiten de werksfeer (26%) en personen uit clubs en verenigingen (25%). Mensen houden door hun participatie aan het verenigingsleven er dus ook heel wat vriendschappen aan over. Voor Oost- en Centraal-Europa geldt dezelfde rangorde maar de waarden liggen lager met respectievelijk 70, 23 en 11% (Belot, 2005).

3.2.2. TIJDSBESTEDING

Volgens Marc Hooghe (2000) is tijdsdruk een bedreiging voor het verenigingsleven in het algemeen. Mensen moet meer werken, zowel mannen als vrouwen, waardoor hen minder tijd rest

om regelmatig bijvoorbeeld sociale contacten te onderhouden. Dit geldt vooral voor hooggeschoolden. Laaggeschoolden besteden minder tijd aan arbeid.

Het onderzoek van de onderzoeksgroep Tor (Tempus Omnia Revelat) van de VUB komt echter tot een iets andere vaststelling. Ze deed een grootschalige studie naar de tijdsbesteding van Vlamingen in 1999 en 2004. In '99 bevroeg ze de 16- tot 75-jarigen, in '04 waren dat de 18- tot 75-jarigen. Tussen deze twee periodes waren er heel wat veranderingen in de tijdsbesteding van mannen en vrouwen. Mannen werken minder en vrouwen werken meer, maar algemeen genomen is het toch vooral de man die kostwinner is. Ook helpen mannen meer in het huishouden waardoor de tijd die vrouwen eraan spenderen vermindert.

De onderzoekers kwamen ook tot de vaststelling dat beide geslachten wel meer tijd kunnen vrijmaken voor sociale participatie: vrouwen krijgen er 40 minuten bij, mannen doen daar nog eens een uur bovenop en krijgen een verhoging met één uur en 40 minuten. Sociale participatie omvat vooral sociale contacten, ook die via het internet plaatsvinden (e-mail en chatten). Het feit dat er meer tijd voor sociale contacten wordt vrijgemaakt, strookt niet met de theorie van de toenemende individualisering van onze maatschappij. De onderzoekers kwamen ook tot de vaststelling dat de communicatie via Internet geen negatieve invloed heeft op de face-to-face contacten tussen mensen en de participatie aan het verenigingsleven.

Vrouwen hebben in 2004 ook meer vrije tijd dan in 1999, namelijk zo'n uur en tien minuten. Mannen hebben daarvoor ongeveer dezelfde tijd beschikbaar en doen voornamelijk aan sport, kijken TV of zijn bezig met nieuwe media. Vrouwen kijken dan weer minder televisie (Glorieux, Minnen & Vandeweyer, 2005).

Veel Belgische jongeren studeren nog. Bij de 18- tot 29-jarigen gaat het om 39%, vooral bij diegenen tussen 18 en 21 jaar. Een diploma wordt dus belangrijk geacht. In Griekenland (40%), Zweden (40%) en Luxemburg (46%) is dat iets meer. Het is dan ook niet verwonderlijk dat het aantal werkenden op 44% blijft hangen waar het in Nederland en Ierland om respectievelijk 72 en 74% gaat. Daar studeren er dan ook weer minder dan in ons land: in Nederland 21% en in Ierland slechts 9%. Hetzelfde beeld tekent zich af in Oostenrijk en Portugal. In België is 13% van de jeugd werkloos wat volgens de onderzoekers vrij weinig is. Slovakije (22%) en Litouwen (23%) scoren slechter (Tchernia, 2005).

3.2.3. DE JONGERENCULTUUR

Bekx en Roels (1999) typeren de jongeren van vandaag als de 'Generatie M' en zijn de opvolgers van Generatie X. Kenmerkend aan deze jongeren is volgens de auteurs het 'me': de jeugd wil haar eigen identiteit ontwikkelen en komt op voor het *Me, Myself and I*. Ze zijn eveneens opgegroeid

met de nieuwe multimedia en hechten er groot belang aan. Welke jongere heeft tegenwoordig geen eigen GSM, computer of mp3-speler?

Alles wat jongeren op hun weg tegenkomen wordt beoordeeld op basis van de criteria originaliteit en creativiteit. Voldoet het daar niet aan, dan vinden ze dit niet het bekijken waard. Ze wegen ook alles tegen elkaar af en verkiezen zaken die hen helpen hun identiteit te ontwikkelen. Bekx en Roels (1999) noemen hen daardoor de *'middle generation'* waarbij evenwicht een streefdoel is. De jeugd heeft respect voor de gewone mens, de *'middle income people'*. Ze vinden de inhoud van hun job dan ook belangrijker dan wat ze verdienen, hoewel een behoorlijk inkomen wel wenselijk blijft. Ondanks de meerdere diploma's die veel jongeren de dag van vandaag op zak hebben, verdienen ze minder dan de Generatie X, maar daar liggen ze niet echt wakker van.

Indien de vrijetijdsindustrie jongeren wil bereiken, zal ze moeten mikken op de *'me-time'* en zorgen voor een aanbod op maat gesneden van het individu. Ze willen zelf hun vrije tijd invullen, ook weer met het oog op de ontwikkeling van de eigen identiteit. Jongeren willen persoonlijk en liefst ook rechtstreeks aangesproken worden. Zo zien we binnen het vrijwilligerswerk dat jongeren persoonlijk vragen om een engagement aan te gaan, meer vruchten afwerpt dan het via omwegen doen. Deze jonge mensen geloven ook, maar willen zelf kiezen waarin en zullen geen dogma's aannemen. En hun tijd is erg kostbaar. Hier mag je, als jeugdbeweging bijvoorbeeld, niet te veel van afsnoepen. Tot slot stellen de auteurs nog dat jongeren wederzijdse communicatie een belangrijke vereiste vinden in contacten met anderen. Ze willen inspraak en gehoord worden door hun ouders (onderhandelingshuishouden), leeftijdsgenoten, de school en ook in de jeugdbeweging (Bexk & Roels, 1999).

3.2.4. ANDERE EVOLUTIES

Op economisch vlak is er de laatste jaren heel wat veranderd. Vandaag is er terug belangstelling voor technologische vernieuwingen ten gevolge van het flexibelere productiesysteem en de steeds snellere verandering van behoeften en smaken bij de consument. Door de flexibiliteit van de arbeid krijgen mensen meer vrije tijd, die dan ook steeds belangrijker wordt. Deze toename van de vrije tijd steekt volgens de Hart de kop op vanaf 1975. Het vrijetijdspatroon werd vanaf dan ook steeds gevarieerder (de Hart, 1999)

Er zijn tegenwoordig meer echtscheidingen, het tweeoudergezin is geen standaard meer, we kennen het homohuwelijk, LAT-relaties, ... Er zijn ook verschillen in de relaties tussen mannen en vrouwen. Vrouwen zijn geïndividualiseerd als gevolg van hun aanwezigheid op de arbeidsmarkt, de mogelijkheid om voor een zwangerschap te kiezen dankzij contraceptiva, het groeiende aantal scheidingen. Door de stijging van de levensverwachting, kennen vrouwen een nieuwe sociale rol in

een 'lege nest'-fase. De automatisering van huishoudelijke taken waardoor vrouwen meer vrije tijd krijgen leidde ook tot individualisering (de Hart, 1999). Bij Glorieux, Minnen en Vandeweyer (2005) zien we dat mannen ook hun steentje bijdragen in het huishouden.

Dieleman (2000) stelt ook die veranderingen in samenlevingsvormen vast. Daarnaast merkt hij op dat de omgangsvormen tussen jongeren en hun ouders veranderd zijn. Zo spreekt men nu van een onderhandelingshuishouding waarin de kinderen en jongeren inspraak krijgen en mee beslissingen mogen nemen. Vroeger was er eerder sprake van een bevelshuishouding waar de kinderen moesten doen wat hen verteld werd.

Op politiek vlak zijn er ook heel wat veranderingen waar te nemen. Eén daarvan is het machtsverlies van het centrale politieke systeem ten gevolge van een doorzetting van de burgerrechten en het toenemende gebruik dat de burgers maken van die rechten. (Hustinx et al., 2002). Burgers vinden hun weg gemakkelijker naar de politiek om wantoestanden aan te kaarten. Het maatschappelijk middenveld helpt hen daarbij.

Jongeren gaan langer naar school waardoor de combinatie met een langdurig engagement moeilijker wordt, meent Dieleman (2000). Zoals reeds eerder vermeld is dat niet helemaal waar voor de leiding van Chiro.

Binnen een eigen cultuur ontstaan meer en meer verschillen. Er zijn verschillen in eetgewoonten, omgangsvormen, muziekstijlen, ... Vanaf de jaren zestig steeg de consumptie ten gevolge van de stijgende welvaart en de jongeren die steeds meer geld konden besteden, waren een goede prooi voor de markt, vooral voor de vrijetijdsmarkt. De markt in het algemeen richt zich vandaag op individuen die de mogelijkheid krijgen uit een breed gamma keuzes te maken (Mortelmans, Van Assche, & Ottoy, 2002).

Ook de impact van de media op het vrijetijdslandschap voor jongeren neemt toe. Bijna elke jongere heeft een gsm op zak, leest al eens een tijdschrift, kijkt tv (misschien zelfs op de eigen kamer) en maakt gebruik van computer en Internet. Allemaal vormen van vrijetijdsbesteding waar jongeren dagelijks op de een of andere manier mee bezig zijn (Vettenburg, Elchardus, & Walgrave, 2005).

Vandaag is de levensloop niet meer zo lineair. Vroeger ging je naar school, zocht je werk, ging je op zoek naar een partner en stichtte een gezin. Vandaag studeren mensen nog na het stichten van een gezin of kiezen ze ervoor om alleen door het leven te gaan, zonder partner of kinderen. Ook hier weer zijn de keuzemogelijkheden en -momenten vergroot en verschoven. De weg die je ooit ingeslagen bent, moet je niet per se afmaken. Dat geldt zowel voor het onderwijs, de arbeid en het gezin. De overgang van jeugd naar volwassenheid gebeurt ook minder plots. Wat betreft de

consumptie met betrekking tot de vrijetijdsbesteding bijvoorbeeld worden jongeren al vroeg aangesproken op hun verantwoordelijkheid om zelf keuzes te maken (Dieleman, 2000).

Verder is er nog de afname van de invloed van de Kerk en de ontzuiling. Vroeger bepaalde je geloof je hele levenswandel. Was je katholiek dan ging je als jongere naar een katholieke school, naar een katholieke jeugdvereniging, trouwde je voor de kerk en kreeg je een kerkelijke uitvaart. In de postmoderne maatschappij verdwijnen die Grote Verhalen. Vandaag kiezen jongeren zelf waarin ze al dan niet willen geloven (Dieleman, 2000). Jongeren, christelijk of niet, kiezen niet meer om ideologische redenen voor lidmaatschap of engagement maar eerder uit gewoonte (de ouders zijn er vroeger bij geweest) of omwille van de aantrekkelijkheid van het gevarieerde programma dat Chiro wekelijks biedt (Mortelmans et al., 2002).

We kunnen hier de vergelijking maken met een supermarkt: jongeren nemen wat van het katholieke geloof over en wat van de Oosterse religie. Een gevolg hiervan is dat jongeren onzekerder zijn omdat het traditionele sociale kapitaal. Dat zijn de netwerken zoals de buurt en de kerk waartoe jongeren behoren en waarop ze beroep kunnen doen voor hulp of steun, minder invloedrijk is. Jongeren moeten dus zelf hun weg zien te vinden in deze maatschappij. Toch blijven jongeren nu steeds langer thuis wonen dan vroeger. Aan de ene kant worden ze dus geacht autonoom te zijn, aan de andere kant moeten ze gehoorzamen aan de autoriteiten van ouders en de school. Hij duidt dit aan met de term 'statusinconsequenties' (Dieleman, 2000).

Tot slot is er een hoger gezinsbudget beschikbaar om aan vrije tijd te besteden omwille van het groeiende aantal gezinnen waar beide ouders gaan werken en er is de daling van het aantal kinderen per gezin. Dit alles komt de 'explosieve' vrijetijdsindustrie ten goede. Ook de jongeren krijgen hebben meer geld om uit te geven de dag van vandaag en daar speelt die vrijetijdsmarkt gretig op in (Mortelmans, 2002).

4. JONGEREN EN ENGAGEMENT IN CIJFERS

Voor we de specifieke situatie van Chiro gaan uitpluizen, gaan we na welke cijfers er al beschikbaar zijn over jongeren en engagement. Het meeste cijfermateriaal vinden we bij participatieonderzoek. Er bestaan heel wat verschillende cijfers over de participatie van jongeren. We bieden hier een overzicht van verschillende binnen- en buitenlandse onderzoeken.

Eén van de vele onderzoeken werd gevoerd door Smits (2004a). Het gaat over jongeren tussen 19 en 36 jaar. Wanneer deze respondenten tussen hun 6 en 18 jaar lid waren van een jeugdvereniging of jeugdhuis dan is dat ook een voorspeller van participatie in jeugd-, socio-culturele, sociale en ontspanningsverenigingen op de leeftijd 19-36 jaar.

Individuele keuzes worden toch nog altijd beïnvloed door een socialisatieproces in gewenste kennis, vaardigheden en opvattingen. Mensen geloven wel dat ze individuele keuzes gemaakt hebben maar zijn zich niet bewust van het feit dat die beïnvloed werden door gezin, onderwijs, cultuur, en andere mensen uit hun omgeving.

Smits (2004a) merkt op dat vooral jongeren uit de middenklasse deelnemen aan georganiseerd of 'volwassengeleide' activiteiten. Chiro is één van de zeven jeugdverenigingen uit dat onderzoek (Naast KSJ-KSA-VKSJ, Rode Valken, ...) waar jongeren actief lid van zijn. 17% van de jongeren was op het moment van bevraging actief of organiserend lid van een jeugdbeweging. Er is een daling in de participatie in verenigingen die tot het jeugdwerk behoren. Voor verenigingen buiten het jeugdwerk is dat niet het geval.

Jongeren geven aan niet (meer) te willen participeren omwille van tijdsdruk; dat geldt voor elke leeftijdscategorie. De tweede belangrijkste reden is dat ze iets anders wilden doen en ten derde gaat het om redenen als het saai vinden van de activiteiten, zich te oud voelen of geen zin meer hebben. Vooral bij oudere adolescenten speelt tijdsdruk een grote rol omwille van de studies en de andere activiteiten die ze uitoefenen. De ondervraagde groep vindt door het ouder worden minder aansluiting bij verenigingen in het *jeugdwerk* (Smits, 2004a).

Jongeren die in de jeugdbeweging zitten willen veel realiseren, organiseren en verantwoordelijkheid opnemen, staan positief tegenover zowel leden als niet-leden van de jeugdbeweging en respecteren de mening van anderen (Smits, 2004a).

Een tweede luik van het onderzoek van Smits (2004b) gaat over jongeren tussen 14 en 18 jaar. Ondanks dat jongeren veel uren op school doorbrengen, zijn de jeugdijaren toch de periode met de meeste vrije tijd en de minste verantwoordelijkheid. Het is binnen de vrije tijd dat jongeren kunnen experimenteren en op zoek gaan naar hun identiteit (Mortelmans, Van Assche en Otty 2002). Ze brengen het meeste tijd door met muziek luisteren, tv kijken en huiswerk maken, gevolgd door telefoneren en sms'jes versturen, bij vrienden op bezoek gaan, chatten en computerspelletjes spelen. Dit stelt Smits ook vast in het onderzoek bij de 19-36-jarigen. Individualisering veronderstelt dat er geen structuur meer zit in de keuzes van jongeren maar dat blijkt in dit onderzoek niet het geval te zijn. Keuzes worden nog steeds beïnvloed door traditionele rollen, gender, leeftijd en onderwijsvorm en de invloed van ouders.

Factoren die van invloed zijn op de vrijetijdsbesteding van jongeren zijn geslacht, leeftijd en opleiding. In het kader van dit onderzoek bespreken we het geslacht en de leeftijd. In de jeugdbewegingen (Chiro, Scouts VVKSM, KSJ-KSA-VKSJ, Rode Valken en VNJ) zijn er nagenoeg geen verschillen tussen meisjes (16,8%) en jongens (17,5%). Buiten het jeugdwerk is het verschil tussen jongens en meisjes veel groter omwille van de erg hoge participatie van jongens in sportverenigingen (De Groof & Smits, 2002).

Ook in *Jongeren in Vlaanderen: gemeten en geteld* staan sportclubs boven de jeugdverenigingen wat betreft participatie. Een groter aantal jongens zit in die sportclubs waardoor de participatie van jongens aan het verenigingsleven groter lijkt te zijn (De Witte, Hooghe, & Walgrave, 2000).

In leeftijd stelt Smits (2004b) een groter verschil vast. Vanaf de leeftijd van 16 jaar tot 18 daalt de actieve participatie naar 15%. Bij 14-15-jarigen bedraagt deze 20,9%. In de jeugdbewegingen zit de meerderheid in het ASO (22%), daarop volgen respectievelijk het TSO (16,2%) en het BSO (9,5%). Jongeren waarvan de ouders uit een hoger sociaal-economische klasse komen, nemen ook meer deel aan jeugdbewegingen. Dit komt onder meer omdat ook de ouders nu participeren in verenigingen of vroeger zelf in een jeugdvereniging gezeten hebben. Ze vinden deze georganiseerde vrijetijdsbesteding belangrijk en stimuleren op die manier hun kinderen.

Wat waarden betreft staan 10% van de jongeren niet achter waarden als solidariteit, naastenliefde en liefdadigheid. Waarden die Chiro wel hoog in het vaandel draagt.

Volgens Smits (2004b) is de hoeveelheid participatie niet van invloed op democratische burgerschapshoudingen maar wel de aard van de vereniging, de aard van de sociale contacten en de manier waarop men zijn vrije tijd besteedt. Jeugdbewegingen leveren in elk geval al wel een bijdrage tot democratische waarden.

Volgens de cijfers van Galland en Roudet (2005) scoort België erg hoog wat de participatie van de jongeren aan verschillende soorten verenigingen betreft. De participatie van de 18- tot 36-jarige Belgische jeugd aan jeugdverenigingen bedraagt 18%. Met deze score staan we samen met Luxemburg aan de top. Vlak na ons komen Nederland met 15% en Finland met 12%. Voor Centraal- en Oost-Europa scoren Roemenië en Slovakije het hoogst met elk 10%. Verenigingen voor sport en vrije tijd krijgen de hoogste scores. Voor Nederland gaat het om 64%, gevolgd door Zweden met 42% en België en Ierland met 41%. Centraal- en Oost-Europa scoren een stuk lager. Een enkele uitschieter hier is Tsjechië met 37%. Ten derde zijn er nog de culturele verenigingen waar België een derde plaats bekleedt met 24%. Nederland (46%) en Zweden (32%) moeten we voor laten.

Jongeren kunnen kiezen voor vrijetijdsbesteding binnen (formeel) of buiten georganiseerd verband (informeel). Binnen georganiseerd verband is bijvoorbeeld het lidmaatschap bij Chiro, waar de activiteiten binnen een welbepaald kader gebeuren. Het spelen van computerspelletjes is een voorbeeld van vrijetijdsbesteding buiten georganiseerd verband. Mortelmans et al. (2002) maken binnen de formele vrijetijdsbesteding nog een onderscheid tussen het commerciële (vb. Rock Werchter) en het niet-commerciële (vb. jeugdverenigingen) aanbod.

Specifiek op Belgische en Nederlandse jongeren gericht, is het tijdsbestedingsonderzoek van Stevens, Vandeweyer en van den Broeck (z.d.) waaruit blijkt dat Belgische jongeren zo'n vier uur

per dag vrije tijd hebben tijdens de week en 7,5 uur tijdens het weekend. Voor Nederlandse jongeren is dat 3,5 uur tijdens het weekend. Hun totale vrije tijd is wel een kwart lager dan die van Belgische jongeren. Jongens zouden volgens deze studie ook iets meer vrije tijd hebben dan meisjes (Stevens et al., z.d.).

Volgens sommige auteurs (de Hart, 1999; Heinsius, 2001) heeft het grote vrijetijdsaanbod en de komst van de televisie voor een daling van de participatie in het verenigingsleven en de afbrokkeling van het maatschappelijk middenveld gezorgd. Bij Elchardus, Hoohge en Huyse (2002) vinden we echter een tegenovergestelde mening. Volgens hen is de participatie nog nooit zo hoog geweest als vandaag: meer dan de helft van de Vlamingen tussen 18 en 75 jaar zou actief zijn in het verenigingsleven. Ook zien zij een stijging van het aantal mensen dat aan vrijwilligerswerk doet: van 6% in de jaren tachtig tot 16,6% in 1997. Toch mag de tv niet weggedacht worden uit het leven van de jeugd van tegenwoordig. De invloed van het televisietoestel situeert de Hart (1999) begin jaren vijftig, met vanaf dan een exponentiële verkoop. Uit de Panelstudies Belgische Huishoudens blijkt dat tv-kijken met de leeftijd stijgt (Vettenburg et al., 2006). Ook Stevens et al. (z.d.) en Smits (2004b) stellen vast dat tv-kijken het hoogste scoort bij jongeren.

Als we specifiek naar jongeren kijken, zien we dat 53,6% van de 18- en 35-jarigen actief lid is van een vereniging en ze scoren daarmee zelfs een beter dan de 36- tot 55-jarigen. Zeggen dat jongeren dus niet meer geïnteresseerd zijn in engagement, klopt dus niet volgens deze cijfers. In vergelijking met onze buurlanden doen jongeren in jeugdbewegingen in Vlaanderen het helemaal niet slecht. 12,9% van de jongeren tussen de 15 en 24 jaar is lid van een jeugdbeweging en neemt dus een engagement in de leiding op. Daarmee laten zij leeftijdsgenoten uit Frankrijk (6,7%), Duitsland (6,2%) en Nederland (7,9%) achter zich. Het Europese gemiddelde bedraagt 7,4% (Mortelmans, 2002).

We merken op dat de participatiecijfers in de verschillende onderzoeken niet altijd met elkaar overeenstemmen.

Naast het engagement van jongeren willen we toch ook vermelden dat binnen een Chirogroep ook volwassenen actief zijn. Zo zijn er volwassen begeleid(st)er (s), proosten en freelancers. Aangezien dit specifieke benamingen voor Chiro zijn, vinden we participatiecijfers enkel terug in de Beleidsnota 2004-2006. Sinds 1994 houdt Chiro gegevens bij maar deze zijn niet volledig betrouwbaar aangezien tot die tijd deze 3 groepen van volwassenen als leiding beschouwd werden. Het is pas vanaf 1998 dat er een onderscheid werd gemaakt. Bij volwassen begeleid(st)ers zijn we een daling van 904 (in 1998) naar 888 (in 2001). Voor proosten gaat dat van 397 naar 254. Voor freelancers zijn er cijfers beschikbaar vanaf 1994; al kan Chiro daar geen geldige uitspraak over doen. We zien 1087 freelancers in 1994 en dit daalt naar 717 in 1998. Vanaf dan zijn de gegevens betrouwbaar en zien we weer een stijging naar 902 in 2001 (Beleidsnota 2004-2006, 2002).

Hoofdstuk 2: Onderzoeksopzet

1. PROBLEEMSTELLING

1.1. Doelstelling

Erg vaak horen we dat het engagement bij de Vlaamse jongeren daalt. Maar is dat werkelijk zo? Chirojeugd Vlaanderen wil weten of er een verschil is in leidingengagement sinds 1980.

1.2. Onderzoeksvragen

Om dat verschil in vrijwillige inzet te kunnen onderzoeken, werden er verschillende onderzoeksvragen geformuleerd:

- Neemt het gemiddeld aantal jaren dat leiding in leiding staat af?
- Neemt het gemiddeld aantal jaren dat een volwassen begeleid(st)er zich engageert in een groep af?
- Neemt het gemiddeld aantal jaren dat een proost zich engageert in een groep af?
- Neemt het gemiddeld aantal jaren dat een leider groepsleider is af?
- Nemen het aantal freelancers toe?
- Verandert het gemiddeld aantal leiding dat vorming volgt?
- Verschillen jongens en meisjes naar aantal jaren engagement?
- Verschillen jongens en meisjes naar de beginleeftijd waarop ze zich engageren?
- Heeft de leeftijd waarop men leiding wordt, effect op het aantal jaren dat ze in leiding staan?
- Zijn er verschillen in engagement tussen de regio's?
- Zijn er verschillen in engagement tussen stadsgroepen en niet-stadsgroepen?

2. ONDERZOEKSOPBOUW

We kozen voor kwantitatief onderzoek en aangezien we te maken hebben met verschil- en samenhangonderzoeksvragen, gaat het om een exploratief onderzoek (Baarda & de Goede, 2001). De data voor dit onderzoek komen uit het archief van Chirojeugd Vlaanderen. Bij de aansluiting van elke Chirogroep worden jaarlijks de gegevens van alle leid(st)ers, volwassen begeleiders, proosten en freelancers bijgehouden. Deze aansluitingsfiches bevatten gegevens als het nummer

van de groep en het verbond waartoe ze behoren; naam; geboortedatum; de afdeling waarbij de leid(st)er staat; hoeveel jaren iemand groepsleid(st)er is; of hij of zij volwassen begeleid(st)er, proost of freelancer is en vanaf 1988 werd bijgehouden of hij of zij al dan niet vorming heeft gevolgd. Deze data werden gebruikt voor dit onderzoek. Daarnaast kon worden afgeleid wat het start- en stopjaar was van deze deelnemers en hoeveel jaren ze tijdelijk uit de Chiro geweest waren (onderbreking). Tot 1998 heeft Chirojeugd Vlaanderen geen elektronische versie van deze gegevens. Daarom moesten alle nodige data handmatig ingevoerd worden in een nieuw databestand. Een monnikenwerk dat aanving in augustus 2005 en voltooid werd in januari 2006 dankzij het bijna dagelijkse werk eraan van 3 personen. We turfden de gegevens eerst in een SQL Server tabel¹, vervolgens werden ze overgezet naar Excel om tenslotte te eindigen in het statistische software pakket SPSS 12.0.

3. ONDERZOEKSPOPULATIE

Chiro kent een te grote populatie om helemaal in het onderzoek op te nemen. Daarom hebben we op aselechte wijze een proportioneel gestratificeerde steekproef getrokken. Om van een representatieve steekproef te kunnen spreken, zijn er per jaar 100 Chirogroepen geselecteerd op een totale populatie van 979 groepen. Om het verschil te meten, wordt een evolutie geschetst over 26 jaar (1980-2006) wat maakt dat er in totaal 2600 cases opgenomen zijn in het onderzoek. Deze zijn gekozen uit de databank van Chirojeugd-Vlaanderen (Kipadmin).

Er werd rekening houdend met de volgende strata. Ten eerste de verhouding meisjes-, jongens- en gemengde groepen per verbond. De verhoudingen van het aantal meisjesgroepen uit de steekproef tot het geheel bedraagt 37:330, voor de jongensgroepen 30:275 en voor de gemengde groepen 32:274. Ten tweede is er de verhouding van het aantal stadsgroepen per verbond. Op een totaal van 60 stadsgroepen, werden er 6 geselecteerd. Ten derde werd rekening gehouden met de duur van de aansluiting van een groep bij Chirojeugd Vlaanderen (onafgebroken van 1980 tot 2006) en ten vierde moesten de gemengde groepen reeds gemengd zijn vóór of vanaf 1980. In het totaal gaat het om 11.341 respondenten.

4. STATISTISCHE METHODES

Voor de resultaten die pijlen naar de evolutie van het engagement maken we gebruik van correlaties en meer bepaald van de Pearson's correlatiecoëfficiënt (r). Dit getal geeft aan in welke mate er een lineair verband bestaat tussen twee variabelen, gemeten op interval- of rationiveau (Baarda, de Goede & van Dijkum, 2003).

---

¹ SQL is de afkorting van Structured Query Language. SQL Server is een geavanceerd databaseprogramma dat draait op een server en werkt als een groot Accessbestand.

Bij de vergelijking van de stadsgroepen kiezen we voor een t-toets. We kunnen hiermee de gemiddelden bekomen van een splitsingsvariabele (stads- en niet-stadsgroepen) op een bepaalde testvariabele. Die testvariabelen zijn gemeten op interval- of rationiveau, de splitsingsvariabele heeft een nominaal meetniveau (Baarda et al., 2003).

Verder maken we gebruik van kruistabellen waarbij twee variabelen vergeleken worden. De Chi-kwadraat geeft hierbij aan of er een significant verschil bestaat tussen 2 groepen (of meer) en een nominaal kenmerk (Baarda et al., 2003).

De Mann-Whitney U-toets biedt een antwoord op de vraag of er een verschil bestaat tussen twee onafhankelijke steekproeven op een ordinale variabele en of dat verschil significant is. Het verschil tussen jongens en meisjes naar aantal jaren engagement en de beginleeftijd waarop ze in de Chiro stappen wordt op deze manier berekend. Het aantal jaren engagement en de beginleeftijd werden hiervoor in klassen verdeeld (Baarda et al., 2003).

Tot slot nog de enkelvoudige variantieanalyse 'One-Way Anova' om de verschillende regio's te vergelijken aan de hand van enkele variabelen. We gebruiken hierbij Scheffe die ons in staat stelt om te kijken op welke manier er al dan niet verbanden zijn tussen de regio's onderling (Baarda et al., 2003).

Voor de verwerking van de resultaten werden enkel de respondenten gebruikt die tot en met september 2005 actief waren. De steekproef bestaat dan nog uit 9786 respondenten. Voor de onderzoeksvragen die expliciet over leiding gaan, werden de personen die volwassen begeleid(st)er, proost of freelancer zijn niet meegeteld om geen vertekend beeld te krijgen. Zij komen immers in andere vragen aan bod komen.

Hoofdstuk 3: Resultaten

1. EVOLUTIES IN HET ENGAGEMENT

Er wordt beweerd dat jongeren zich tegenwoordig niet meer vrijwillig willen inzetten voor anderen en de aard van het vrijwilligerswerk zou ook veranderd zijn (Hustinx et al., 2002). Chirojeugd Vlaanderen vraagt zich af of dat geldt voor de vrijwilligers binnen haar werking. We willen graag weten of leider(st)ers zich de dag van vandaag langer of net minder lang inzetten voor hun jeugdbeweging dan 25 jaar geleden. Uit onze resultaten blijkt dat er negatief verband bestaat tussen het jaar waarin ze hun engagement beginnen bij Chiro (gelegen tussen 1980 en 2006) en het aantal jaren dat ze in de leiding blijven: hoe recenter in de tijd jongeren zich engageren in de Chiro, hoe korter dat engagement is. Vroeger bleven jongeren langer actief dan de laatste jaren het geval is ($r = -,230$; $p = 0,000$).

Vroeger bleef een groepsleid(st)er, de verantwoordelijke van een Chirogroep, deze functie langer vervullen dan vandaag. Uit onze cijfers blijkt een zwak negatief verband tussen beide dat bovendien significant is ($r = -,140$, $p = 0,000$). Groepsleid(st)er zijn vraagt meer van je tijd dan het gewone leidingengagement.

We vinden bij Chiroleiding hier een eigenschap van de nieuwe vrijwilliger terug. Nieuwe vrijwilligers zetten zich minder lang in dan hun voorgangers en dat geldt dus ook voor de leid(st)ers in de Chiro (Hambach, z.d.). Door het feit dat er vandaag de dag een groter aanbod is op de vrijetijdsmarkt zijn deze cijfers niet verwonderlijk (Dieleman, 2000). Wat het langer studeren betreft: dit kunnen we niet gebruiken als argument aangezien veel leid(st)ers nog student zijn maar dit toch kunnen combineren met hun engagement (M. Gouweloose, persoonlijk gesprek, 12 mei, 2006).

Aan het begin van het theoretische deel gaven we reeds enkel cijfers over het aantal deelnemers binnen Chiro. 13000 jongeren zetten zich in en dat cijfer ligt zelfs hoger dan de gegevens uit 2001 (Beleidsnota 2004-2006, 2002). Het engagement van deze jongeren is dus zeker niet afgenomen maar wel veranderd ten opzichte van 25 jaar geleden.

Ook de duur van het engagement van volwassen begeleid(st)ers en proosten hebben we berekend en we komen tot de vaststelling dat er een sterke negatieve correlatie is tussen het aantal jaren dat iemand volwassen begeleid(st)er is en het jaar waarin hij aan dat engagement begint ($r = -,536$; $p = 0,000$). Voor proosten geldt hetzelfde en is de correlatie nog sterker dan bij volwassen begeleid(st)ers ($r = -,761$; $p = 0,000$). Naarmate we in het heden komen, zetten volwassen begeleid(st)ers en vooral proosten zich minder lang in dan een kwarteeuw terug.

Wat de inzet van freelancers betreft, stellen we een eerder zwakke maar positieve correlatie vast ($r = ,160$; $p = 0,000$). Naarmate de tijd vordert, stijgt het freelancer zijn binnen de Chiro maar deze evolutie is niet zo sterk.

Gezien de specificiteit van begrippen als volwassen begeleid(st)er, proost en freelancer in de context van Chiro vonden we hierover enkel iets terug in de Beleidsnota 2004-2006 van Chirojeugd Vlaanderen (2002). Zij komt tot dezelfde vaststelling dat het engagement van volwassen begeleid(st)ers en proosten daalt maar kan slechts een evolutie optekenen sinds 1998. Wat het aantal freelancers betreft zijn de gegevens ook pas correct vanaf 1998. Vanaf dan ziet zij een lichte stijging van de deelname van freelancers in Chirogroepen. Onze bevinding geeft een stijging aan vanaf 1980 van personen die freelancer zijn.

Sommige leid(st)ers volgen tijdens hun leidingcarrière vorming. Als we dit in de evolutie plaatsen zien we dan een toe- of afname van de deelname eraan? We stellen een sterke negatieve samenhang vast ($r = - ,433$; $p = 0,000$) tussen het al dan niet volgen van vorming en het tijdstip waarop leiding begint met vrijwilligerswerk in de Chiro.

Daarnaast stellen we een significant verband vast tussen de leeftijd waarop men in de leiding stapt en het aantal jaren engagement van jongeren. Het gaat hier echter om een erg zwakke negatieve correlatie ($r = - 0,088$; $p = 0,000$). We kunnen hieruit afleiden dat hoe ouder men is bij de start van het engagement, hoe minder lang men geëngageerd blijft. Ook Smits (2004a) kwam tot de vaststelling dat de tijdsdruk bij oudere adolescenten hoger ligt omwille van verdere studies.

Over het al dan niet volgen van vorming en het effect van de leeftijd bij het begin van het engagement op het aantal jaren inzet, vinden we niets terug in de literatuur. Deze zijn dan ook weer zeer specifiek op Chiro gericht en daar is nog geen onderzoek naar gedaan.

2. VERSCHILLEN TUSSEN JONGENS EN MEISJES

In welke mate verschilt de duur van het engagement en de leeftijd waarop iemand leid(st)er wordt bij jongens en meisjes? Er is een significant verschil wat betreft het aantal jaren leiding en het geslacht ($U = 8772977,500$; $p = 0,000$). Het blijkt dat jongens langer in de leiding staan (gemiddelde rangordescor 4542,70) dan meisjes (gemiddelde rangordescor 4203,63). Volwassen begeleiders, proosten en freelancers zijn niet mee opgenomen in deze telling omdat het anders een vertekend beeld zou opleveren aangezien zij (vooral proosten) soms langer actief zijn dan de jongeren.

Jongens of meisje zijn heeft ook een invloed op de leeftijd waarop men in de Chiro start. Meisjes starten vroeger met hun engagement bij Chiro (gemiddelde rangordescore 3753,05) dan jongens (gemiddelde rangordescore 4621,61). Het verschil is significant ($U= 6860550,5$; $p= 0,000$). Ook hier weer geen gegevens van volwassen begeleiders, proosten en freelancers omdat zij vaak op latere leeftijd bij een Chirogroep starten wat ook weer een vertekening zou geven.

Volgens enkele auteurs (De Groof & Smits, 2002; De Witte et al., 2000) is er bijna geen verschil tussen jongens en meisjes wat de participatie betreft in het verenigingsleven binnen het jeugdwerk. Als we enkel naar de verdeling van de jongeren in ons onderzoek kijken (zonder volwassen begeleid(st)ers, proosten en freelancers), zien we eveneens weinig verschillen en scoren de meisjes iets beter. Over de duur van het engagement naar geslacht en de leeftijd waarop jongens en meisjes in de leiding stappen, vinden we ook niets terug in de literatuur.

3. EEN VERGELIJKING TUSSEN STADSGROEPEN EN NIET-STADSGROEPEN

Zoals we in het vorige stuk de algemene evolutie onderzocht hebben, bekijken we nu of stadsgroepen en niet-stadsgroepen verschillen op die zelfde items. Met stadsgroep bedoelen we alle groepen in een stedelijke context. Zij worden blootgesteld aan factoren die kenmerkend zijn voor een stad en die het opzetten van een Chirowerking bemoeilijken. We denken in de eerste plaats aan de drie grote steden Antwerpen, Brussel en Gent maar ook middelgrote en kleine steden kunnen als stadsgroep gedefinieerd worden. Niet-stadsgroepen zijn uiteraard al de andere groepen die buiten die stedelijke context actief zijn (A. Demeulenaere, persoonlijk gesprek, 16 mei, 2006)

Een overzicht van de gemiddelde waarden en de standaarddeviaties vinden we terug in Tabel 1. Wat betreft de duur van het engagement ($t(614,509)= 2,038$; $p= 0,42$) en leeftijd waarop leid(st)ers hun engagement beginnen ($t(545,168)= - 2,696$; $p= 0,007$), is er een verschil tussen stadsgroepen en niet-stadsgroepen. Jongeren zijn minder lang actief in stadsgroepen dan in niet-stadsgroepen. Qua leeftijd bij het begin van hun leidingscarrière, is het gemiddelde dan weer iets hoger in stadsgroepen dan in de niet-stadsgroepen.

Voor het aantal jaren groepsleiding ($t(8758)= -,189$; $p= 0,850$) stellen we geen verschil vast tussen stadsgroepen en niet-stadsgroepen.

Bij het aantal jaren volwassen begeleiding ($t(321)= 1,566$; $p= ,118$) en proost ($t(146)= ,124$; $p= ,901$) in stads- en niet-stadsgroepen stellen we ook geen significant verband vast. Hetzelfde geldt voor het aantal jaren onderbreking ($t(9784)= -,244$; $p= ,807$).

Tabel 1: Gemiddelden en standaarddeviaties voor het engagement in stads- en niet-stadsgroepen

	Stadsgroepen M (SD)	Niet-stadsgroepen M (SD)
Aantal jaren leid(st)er (N= 8760)	3,14 (2,115)	3,33 (2,115)
Aantal jaren groepsleiding (N= 8760)	0,30 (0,912)	0,29 (0,902)
Leeftijd bij aanvang (N=8395)	18,23 (4,065)	17,74 (2,111)
Aantal jaren VB (N= 323)	3,09 (2,999)	4,61 (4,595)
Aantal jaren proost (N= 148)	9,44 (12,095)	9,83 (8,735)
Aantal jaren onderbreking (N= 9786)	0,03 (0,181)	0,03 (0,176)

Via crosstabs maakten we ook de vergelijking tussen stadsgroepen en niet-stadsgroepen wat het al dan niet freelancers zijn betreft. We zien dat het verschil tussen beiden significant is ($X^2(1, N = 9786) = 18,373; p = 0,000$). Freelancers zitten minder dan verwacht in een stadsgroep.

Ook het volgen van vorming door leid(st)ers verschilt tussen stadsgroepen en niet-stadsgroepen maar er is hier geen significant verband ($X^2(1, N = 5286) = ,908; p = ,341$).

Verschillen stadsgroepen en niet-stadsgroepen ook naar de afdeling waarvoor leiding kiest in het eerste jaar als leid(st)er? We stellen vast dat in stadsgroepen leid(st)ers minder dan verwacht kiezen voor de ribbels (6- tot 8-jarigen) in hun eerste jaar leiding. Wat de aspi's (16- tot 18-jarigen) betreft, kiezen leid(st)ers uit stadsgroepen dan weer meer dan verwacht. Het verschil is hier echter niet significant ($X^2(6, N = 8233) = 9,410; p = .152$).

Naar het verschil in engagement tussen stadsgroepen en niet-stadsgroepen vonden we niets terug in de vele onderzoeken die reeds gedaan werden naar participatie. Hetzelfde geldt voor het verschil tussen de regio's die in het volgende punt aan bod komen.

4. VERSCHILLEN TUSSEN DE VLAAMSE REGIO'S

Tot slot hebben we de verschillende Vlaamse regio's bekeken en ook deze zijn verschillend wat engagement betreft. We gebruiken dezelfde variabelen als bij de vergelijking tussen stadsgroepen en niet-stadsgroepen. In tabel 2 is het volledige overzicht met de gemiddelden en de standaarddeviaties opgenomen.

Voor wat betreft het aantal jaren als groepsleid(st)er en de leeftijd in het startjaar zien we geen significant verband met de Vlaamse regio's. Het aantal jaren leiding daarentegen verschilt wel significant tussen de regio's Oost-Vlaanderen en Vlaams-Brabant ($F = 5,055; df = 4; p = 0,000$). In Oost-Vlaanderen is het engagement langer dan in Vlaams-Brabant.

Tussen de regio's stellen we eveneens geen significante verschillen vast tussen het aantal jaren onderbreking en het aantal jaren volwassen begeleiding. Voor proosten is er wel een verband tussen Antwerpen en West-Vlaanderen. Proosten blijven zich langer inzetten in Antwerpen dan de proosten uit West-Vlaanderen ($F = 3,452$; $df = 4$; $p = 0,10$).

Tabel 2: Gemiddelden en standaarddeviaties voor het engagement in de regio's

	Antwerpen	Vlaams-Brabant	Limburg	Oost-Vlaanderen	West-Vlaanderen
Aantal jaren leid(st)er	3,34 (2,020)	3,19 (2,213)	3,36 (2,349)	3,51 (2,125)	3,26 (1,984)
Aantal jaren groepsleiding	0,28 (0,867)	0,29 (1,018)	0,29 (0,895)	0,32 (0,865)	0,28 (0,835)
Leeftijd bij aanvang	17,76 (2,031)	17,87 (2,341)	17,70 (1,885)	17,65 (2,200)	17,85 (3,012)
Aantal jaren VB	5,21 (4,982)	3,48 (2,361)	4,20 (4,251)	5,26 (5,502)	3,33 (3,859)
Aantal jaren proost	13,45 (11,227)	11,11 (9,254)	9,35 (7,491)	8,00 (7,641)	6,04 (4,611)
Aantal jaren onderbreking	0,3 (0,165)	0,3 (0,183)	0,3 (0,183)	0,4 (0,184)	0,3 (0,182)

Wat de freelancers binnen de regio's betreft, stellen we vast dat zij minder dan aanvankelijk gedacht actief zijn in Antwerpen en West-Vlaanderen. In Vlaams-Brabant, Limburg en Oost-Vlaanderen zijn er dan weer meer mensen die freelancer zijn dan verwacht ($\chi^2(4, N = 9786) = 136,946$; $p = 0,000$).

Tot slot nog het al dan niet volgen van vorming door jongeren in de verschillende regio's. Voor Antwerpen en Oost-Vlaanderen zijn er meer jongeren dan verwacht die vorming gevolgd hebben. In Vlaams-Brabant en Limburg is dat minder dan verwacht ($\chi^2(4, N = 5286) = 58,362$; $p = 0,000$). Over West-Vlaanderen kunnen we geen uitspraak doen.

Algemene conclusie

Het beeld dat in de maatschappij heerst over het dalende aantal jongeren dat zich engageert, blijkt niet te kloppen als we kijken naar de cijfers van het aantal leid(st)ers bij de Chiro in . Wat wel juist is, is het feit dat hun engagement korter wordt.

Tegenwoordig kiezen jongeren voor een minder lange vrijwillige inzet bij Chiro en is hun engagement als groepsleid(st)er ook korter dan 25 jaar geleden het geval was. Er heeft een verschuiving plaatsgevonden van de klassieke vrijwilliger naar de nieuwe vrijwilliger, ook bij Chiro. Dezelfde evolutie zien we bij proosten en volwassen begeleid(st)ers. Ook hun inzet daalt over de jaren heen. Wat het al dan niet freelancer zijn betreft, zie we dan weer dat er een lichte stijging is.

Ook de variabele geslacht is van invloed op het engagement (De Groof & Smits, 2002). Chirojongens blijven zich langer inzetten dan Chiromeisjes. De meisjes beginnen dan weer vroeger aan hun engagement dan jongens.

Als we een vergelijking maken tussen stadsgroepen en niet-stadsgroepen zien we dat er verschillen zijn naar de duur van het engagement en de leeftijd waarop engagement aanvangt bij leid(st)ers. Het vrijwillige engagement ligt bij de leiding in stadsgroepen lager maar de gemiddelde leeftijd waarop men eraan begint is groter dan in niet-stadsgroepen. Wat de freelancers betreft: deze zitten minder dan verwacht in stadsgroepen

Tot slot nog de vergelijking tussen de vijf Vlaamse regio's. Er is enkel een significant verband tussen het aantal jaren leiding en het aantal jaren proost tussen enkele provincies. In Oost-Vlaanderen zet men zich langer is als leid(st)er dan in Vlaams-Brabant en proosten blijven langer actief in Antwerpen dan in West-Vlaanderen.

In Limburg, Vlaams-Brabant en Oost-Vlaanderen zijn er meer freelancers actief dan verwacht. In Antwerpen en West-Vlaanderen is dat minder.

Wat het volgen van vorming betreft, hebben meer Antwerpse en Oost-Vlaamse jongeren eraan deelgenomen en minder Limburgse en Vlaams-Brabantse jongeren dan verwacht.

Chirogroepen dienen zich bewust te zijn van die verandering van het engagement. Leid(st)ers hebben vandaag andere behoeften en voorkeuren wat hun engagement betreft en daarop moeten groepen inspelen. Veel jongeren zijn bereid om een engagement aan te gaan. Ze zullen er alleen voor kiezen om dat minder lang te doen.

Dit onderzoek is een eerste stap geweest om het engagement bij Chirojongeren te onderzoeken. Toch is er meer mogelijk. Vervolgonderzoek zou kunnen kijken wat de motieven van Chiroleid(st)ers is om zich in te zetten voor kinderen en jongeren.

Als Chirogroepen de hier verkregen resultaten in het achterhoofd houden, gaat Chirojeugd Vlaanderen nog een mooie toekomst tegemoet!

Bibliografie

Baarda, D.B. & de Goede, M.P.M. (2001). Basisboek Methoden en Technieken. Handleiding voor het opzetten en uitvoeren van onderzoek. Groningen/Houten: Wolters-Noordhoff bv.

Baarda D.B., de Goede, M.P.M & van Dijkum, C.J. (2003). Basisboek Statistiek met SPSS. Handleiding voor het verwerken en analyseren van en rapporteren over (onderzoeks)gegevens. Groningen/Houten: Wolters-Noordhoff bv.

Bekx, N., & Roels E. (1999). Generatie: me, myself and I. Berchem: EPO.

Belot, C. (2005). Du local au mondial: les espaces d'appartenance des jeunes Européens. In O. Galland, & B. Roudet (Eds.), *Les jeunes Européens et leurs valeurs. Europe occidentale, Europe centrale et orientale* (pp. 177-203). Parijs : La Découverte.

Bruyninckx, M. (2001). Jonge vrijwilligers vandaag. *Virus*, 11, 3-4.

Chirojeugd Vlaanderen. (2002). Beleidsnota 2004-2006 (intern document).

Dehaene, T. (2001). Gratis, belangeloos, voor niets: over vrijwilligerswerk. *Mensen onderweg*, 103, 10-15.

de Hart, J. (1999). Vrijwilligerswerk vanuit tijdbudgetperspectief. In P., Dekker (1999), *Vrijwilligerswerk vergeleken: Nederland in internationaal en historisch perspectief*. (pp. 143-175) Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.

De Groof, S., & Smits, W. (2002). Solitaire of tikkerke kus? Over formele participatie bij jongeren. In: M., Elchardus & I., Glorieux. (Eds). *De symbolische samenleving*. Tielt: Uitgeverij Lannoo nv.

Dekker, P. (1999). *Vrijwilligerswerk vergeleken: Nederland in internationaal en historisch perspectief*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.

Dekker, P. (2003). *The Values of Volunteering. Cross-Cultural Perspectives*. New York: Kluwer Academic/ Plenum Publishers.

De Witte, H., Hooghe J., & Walgrave, L. (2000). *Jongeren in Vlaanderen: gemeten en geteld*. Leuven: Universitaire Pers Leuven.

Dieleman, A. (2000). *Als de toekomst wacht...: over individualisering, vertrouwen en de sociale integratie van jongeren in West-Europa*. AA Assen: Van Gorcum en Comp B.V.

Elchardus, M. (2001). Verenigingsleven en maatschappelijke verantwoordelijkheid. In: E. Bertels, *Vormen van maatschappelijke betrokkenheid*. (pp. 9-14). Brussel: Steunpunt voor Sociaal-Cultureel werk vzw.

Frans, M. (2001 a). Nederland vrijwilligersland. *Sporen*, 5, 9 – 10.

Frans, M. (2001 b). Tussen theorie en praktijk. *Sporen*, 5, 7 – 8.

Galland, O. (2005a). Introduction. In O. Galland, & B. Roudet (Eds.), *Les jeunes Européens et leurs valeurs. Europe occidentale, Europe centrale et orientale* (pp.9-38). Parijs : La Découverte.

Galland, O. (2005b). Les jeunes Européens sont-ils individualistes ? In O. Galland, & B. Roudet (Eds.), *Les jeunes Européens et leurs valeurs. Europe occidentale, Europe centrale et orientale* (pp. 39-56). Parijs : La Découverte.

Glorieux, I., Minnen, J., & Vandeweyer J. (2005). *De tijd staat niet stil. Veranderingen in de tijdsbesteding van Vlamingen tussen 1999 en 2004*. Brussel: Vakgroep Sociologie. Onderzoeksgroep TOR, VUB.

Hambach, E. (z.d.). *Vrijwilligerswerk in Vlaanderen. Focus op enkele bijzonderheden en cijfers eer in detail*. Geraadpleegd op, 10 februari, 2006, op <http://www.viavzw.be/static/ViaBibliotheek/Artikels/vrijwilligerswerk%20theoretisch.htm>

Hooghe, M. (2000, april). Dreigende wolken of de gebruikelijke klachten? De gevolgen van verschuivingen in het maatschappelijke engagement. *Vorming*, 16, 123-130.

Hustinx, L., Vanhove, T., Verhalle, I., Lauwerysen, K., & Lammertyn, F. (2002). *Het maatschappelijk engagement van K.U.Leuven-studenten. Een sociologisch onderzoek*. (KUL. Rapporten Studentenvoorzieningen. Nr. 19). Leuven: KUL. Studentenvoorzieningen.

Huyse, L. (1994). *De politiek voorbij. Een blik op de jaren negentig*. Leuven: Kritak

Lammertyn, F. (1996). Vrijwilligerswerk en sociale integratie. *Tijdschrift voor welzijnswerk*, 20, 13-44.

Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap. (18 april 2006). *Aantal leden jeugdbewegingen*. Geraadpleegd op 1 mei, 2006, op http://aps.vlaanderen.be/statistiek/cijfers/stat_cijfers_cultuur.htm#Jeugdwerk

Molemans, K. (2001). *Vrijwilligerswerk. Wat kan, mag en moet. Een concrete stand van zaken*. Brussel: Koning Boudewijnstichting.

Mortelmans, D., Van Assche, V., & Ottoy, W. (2002). *Fijngehakt en voor u opgediend: tieners en vrije tijd*. Antwerpen: Universiteit Antwerpen, Politieke en Sociale Wetenschappen.

Pancer, M., Rose-Krasnor, L., & Loiselle, L. (2002, z.d.). *Youth Conferences as a Context for Engagement*. Geraadpleegd op 23 maart, 2006, op http://www.tgmag.ca/centres/e/resourcesdb/detail_e.php?recordid=23

Raad voor Maatschappelijke Ontwikkeling (1997). *Uitsluitend vrijwillig!? Maatschappelijk actief in vrijwilligerswerk*. Rijswijk: Auteur.

Rode Kruis Vlaanderen. (1998). *Vrijwilligerswerk in Vlaanderen aan de vooravond van de 21^e eeuw*. Brussel: Auteur.

Smits, W. (2004a). *Maatschappelijke participatie van jongeren. Bewegen in de sociale, vrijetijds- en culturele ruimte*. Brussel: VUB, Onderzoeksgroep TOR.

Smits, W. (2004b). *Maatschappelijke participatie van jongeren. Bewegen in de sociale, vrijetijds- en culturele ruimte - samenvatting en beleidsaanbevelingen*. Brussel: VUB, Onderzoeksgroep TOR.

Spierts, M. (2001). *De sceptische en de bewogen burger. Vorming, openheid en maatschappelijke betrokkenheid*. In E. Bertels (Ed.), *Vormen van maatschappelijke betrokkenheid* (pp. 15-23). Brussel: Steunpunt voor Sociaal-Cultureel werk vzw.

Stevens, F., Vandeweyer, J., & van den Broeck, A. (z.d.). *Time use of adolescents in Belgium and the Netherlands*. Geraadpleegd op 25 april, 2006, op www.re-creatievlaanderen.be

Tchernia, J.F. (2005) *Les jeunes Européens, leur rapport au travail*. In O. Galland, & B. Roudet (Eds.), *Les jeunes Européens et leurs valeurs. Europe occidentale, Europe centrale et orientale*. Parijs : La Découverte.

van Ham, J. (2003). *Vrijwilligers gaan steeds minder hopen*. *Vakwerk, tijdschrift voor vrijwilligerswerk*, 2, p 11.

Vanoverbeke, H. (2001). Motivatie op peil – Tips uit de literatuur. *Sporen*, 5, 4 – 6.

Verhoeven, S. (2002). Vorming voor een jeugdleider moet vooral plezierig zijn. *Vorming*, 17, 261-279.

Verté, D., & Verhaest, W. (2005). Vrijwilligers veranderen. Wie volgt? In Y. Larock, F., Cockx, G. Gehre, T., Vanwing, G., Van den Eeckhaut, & G., Verschelden (Eds.), *Spoor zoeken. Handboek sociaal-cultureel werk met volwassenen* (pp 369-389). Gent: Academia Press.

Vettenburg, N., Elchardus, M., & Walgrave L. (Eds.) (2006). *Jongeren van nu en straks. Overzicht en synthese van recent jeugdonderzoek in Vlaanderen*. Tielt: Uitgeverij Lannoo nv.

Wat is Chiro? Voorstelling. (z.d.). Geraadpleegd op 20 maart, 2006, op www.chiro.be/artikel.php?id=851

Willbrink, I., Heunsius, J., & Hijink, A. (2001). De generatie at: trendrapport jongeren en vrijwilligerswerk. Utrecht: NOV.

Bijlagen

BIJLAGE 1: VERKLARENDE WOORDENLIJST

Afdeling: leeftijdsgroep

Ribbels: Chirogroepen kunnen vijf of zes afdelingen hebben. Het verschil zit bij de -12-jarigen. Als groepen drie in plaats van twee afdelingen voor kinderen onder de 12 jaar hebben, heten de jongsten (6- tot 8-jarigen) in onze officiële communicatie 'ribbels'. Alternatieve namen bij de lokale groepen zijn mogelijk.

Speelclub: voor groepen die vijf afdelingen hebben, zijn de speelclubbers meestal de 6- tot 9-jarigen. Voor groepen met zes afdelingen zijn het de 8- tot 10-jarigen.

Rakwi's: de afdeling voor 9- tot 12-jarigen. Als groepen drie afdelingen hebben voor -12-jarigen beginnen de rakwi's aan 10 jaar. De jongens heten *rakkers*, de meisjes *kwiks*.

Tito's: dit is de afdeling voor 12- tot 14-jarigen. De jongens heten *toppers*, de meisjes *tippers*.

Keti's: hierin zitten de 14- tot 16-jarigen. Jongens heten *kerels*, meisjes *tiptiens*.

Aspi's: of aspiranten. De oudste afdeling voor 16- tot 18-jarigen.

Freelancer: iemand die zich inzet voor een Chirogroep maar niet tot de vaste leidingsploeg behoort. Zij worden ingeschakeld als er bijvoorbeeld tijdelijk leidingtekort is omdat de leiding in de examenperiode zit. Freelancers zijn ook mensen die meegaan als kookploeg, die instaan voor het materiaal, enz.

Groepsleid(st)er: leid(st)er met de eindverantwoordelijkheid voor een lokale groep.

Volwassen begeleid(st)er (VeeBee of VB): staat niet in de leiding maar ondersteunt de leidingsploeg, zijn betrokken maar houden toch een beetje afstand. Ze zijn vaak ook een aanspreekpunt voor ouders.

Verbond: een aantal gewesten vormen een verbond. In totaal zijn er 10 verbonden in heel Vlaanderen (en Brussel). Verbondsploegen ondersteunen de gewesten.

Regio: één, twee of drie verbonden vormen samen een regio. Zo zijn er vijf regio's die samenvallen met de vijf provincies (Brussel hoort bij de provincie Vlaams-Brabant).

Vorming: Chiro organiseert heel wat vormingen voor haar vrijwilligers. In dit onderzoek gaat het over het al dan niet gevolgd hebben van de 'Inleidingscursus' (IK) en/of het 'Scholingsbivak' (SB) en/of het hebben van een brevet van animator, hoofdanimator en/of instructeur.

BIJLAGE 2: WAT IS CHIRO?

Voor deze bijlage haalden we onze inspiratie op de website van Chiro ("Wat is Chiro," z.d.).

Chiro bestaat sinds 1946. In dat jaar werd ze officieel erkend en groeide het aantal groepen erg snel. In 2004-2005 telt Chiro 985 groepen verspreid over Vlaanderen. Chirojeugd Vlaanderen kan niet overleven zonder die plaatselijke Chirogroepen. Enkele groepen samen vormen gewest. Als we enkele gewesten samen nemen, spreken we van een verbond en de 10 verbonden samen vormen Chirojeugd Vlaanderen. Deze verbonden vallen samen met de vijf Vlaamse regio's. Dit alles behoort tot de Groep Chiro, samen met de jeugdvormingscentra en Chirowinkel 'De Banier'.

Wat doet Chiro nu eigenlijk?

Door middel van spel worden kinderen en jongeren wekelijks tot actieve deelname aangezet en zo een groep te vormen met als hoogtepunt van een Chirojaar het bivak. Chiro betekent niet zo maar wat activiteiten doen. Er zit meer achter.

De Chirogedachte steunt op drie waarden: graag zien, rechtvaardigheid en innerlijkheid. Deze waarden worden met elkaar verbonden door drie Chiromethoden namelijk de gemeenschapsgerichte, de participatieve en de intuïtieve methode. Wat het contact met de gemeenschap betreft wil Chiro openheid. Open naar de gemeenschap waarin ze haar plaats heeft, aandacht voor de verschillen tussen mensen, met respect voor ieders eigenheid. Zo komt men tot verdraagzaamheid, solidariteit, begrip en verbondenheid.

Met de participatieve methode tracht Chiro haar leden in beweging te brengen. Iedereen draagt de verantwoordelijkheid om het samenleven aangenaam te maken. Zo hebben kinderen en jongeren inspraak in het programma van elke zondag. Binnen de afdeling worden ook onderlinge afspraken gemaakt over hoe men met elkaar omgaat. Chiro is ook een deel van de parochie en dus een actieve component die zich inzet voor activiteiten die in de gemeente plaatsvinden. Zo doen sommige Chirogroepen mee aan de ophaling van enveloppen van de 11.11.11-actie of andere initiatieven. Het is vooral vanaf de jaren zestig, omwille van allerlei maatschappelijke veranderingen, dat democratisering en inspraak bovenaan de prioriteitenlijst van Chiro gezet werden. Vanaf de jaren zeventig, door de culturele en economische crisis, verloor Chiro 2000 leden en een honderdtal groepen. Uit die crisis ontstonden de postmoderne maatschappij en de individualisering die voor deze daling gezorgd hebben.

De intuïtieve methode tenslotte slaat op de ervaringen die jongeren er kunnen opdoen. Zo leer je jezelf en anderen kennen en dat voornamelijk in een spel. De deelnemers leren zich uitdrukken en verruimen hun horizon door alle prikkels die ze aangereikt krijgen.

Chirogroepen overleven dankzij het lidgeld dat hun leden betalen en allerlei zelf georganiseerde initiatieven zoals een eetdag of een car wash. Vaak krijgen ze ook subsidies van de gemeente of stad waartoe ze behoren in het kader van het jeugdwerkbeleidsplan.

Chirojeugd Vlaanderen vzw krijgt subsidies van de Vlaamse Gemeenschap en heeft daarnaast geld ter beschikking uit de verkoop van De Banier en de verhuur van haar jeugdverblijfscentra.